

8.21 (1477) 0.6
066

COCIOPA

И

3

ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТВОРИ В ДЕСЯТИ ТОМАХ

*

в
ВОЛОДИМИР СОСЮРА

ТОМ ТРЕТІЙ

ПОЕЗІЇ

*

ВИДАВНИЦТВО ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ «ДНІПРО»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Ю. С. Бурляй, П. М. Воронько,
І. І. Гончаренко, А. С. Малишко,
С. І. Олійник, Д. В. Павличко,
П. М. Усенко (голова)

Редактор тому
І. І. Гончаренко

Упорядкування текстів
та примітки Д. Я. Шлапака

ПОЕЗІЇ

1944 — 1955

*

Пісне моя, пісне, серце радість тисне,
птицями в блакиті, гей, пливуть хмарки.
Одлетіло чорне, грізне, ненависне,
і відбило небо дзеркало ріки.

Пісне моя, пісне, дай мені ти сили
оспівати дужих, смілих, молодих,
що розбили ночі, грози злі розбили,
розметали бурі на полях святих.

Як пройшли дороги довгі, несходимі,
і безодні, й кручі, і кривавий сніг.
Я у кожному слові і у кожній римі
буду їх співати і любити їх.

Як ішли на захід в грізному буруні
і у тьмі пробили нам до щастя путь
юні переможці, слави друзі юні,
що в моєму серці і в віках живуть.

17.1.1947

ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ

Любіть Україну, як сонце, любіть,
як вітер, і трави, і води...
В годину щасливу і в радості мить,
любіть у годину негоди.

Любіть Україну у сні й наяву,
вишневу свою Україну,
красу її, вічно живу і нову,
і мову її солов'їну.

Між братніх народів, мов садом рясним,
сіяє вона над віками...
Любіть Україну всім серцем своїм
і всіми своїми ділами.

Для нас вона в світі єдина, одна
в просторів солодкому чарі...
Вона у зірках, і у вербах вона,
і в кожному серця ударі,

у квітці, в пташині, в електровогнях,
у пісні у кожній, у думі,
в дитячій усмішці, в дівочих очах
і в стягів багрянному шумі...

Як та купина, що горить — не згора,
живе у стежках, у дібровах,
у зойках гудків, і у хвилях Дніпра,
і в хмарах отих пурпурових,

в грому канонад, що розвіяли в прах
чужинців в зелених мундирах,
в багнетах, що в тьмі пробивали нам шлях
до весен і світлих, і щирих.

Юначе! Хай буде для неї твій сміх,
і сльози, і все до загину...
Не можна любити народів других,
коли ти не любиш Вкраїну!..

Дівчино! Як небо її голубе,
люби її кожну хвилину.
Коханий любить не захоче тебе,
коли ти не любиш Україну...

Любїть у трудї, у коханнї, в бою,
як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любїть Україну свою —
ї вічні ми будемо з нею!

1944

ГУДУТЬ БОРИ

Гудуть бори... Це тут йшли солдати.
Ненависть їх вела на злий Берлін.
Благословляла їх Вітчизна-мати,
ї йшли вони, як велетень один.

Це тут гримів їх поклик войовничий.
Який вогонь в очах у них горів!
І сполохи різьбили їх обличчя
на фонї тьми, і сосон, і дубів.

Гудуть бори... Лежать уламки дотів,
колючий дріт травною зароста,
ї крізь гілля в вечірній позолотї
в рясних огнях сіяє висота.

Гудуть бори. А в серці — мир і спокій,
ї на листки проміння крапле кров.
Поміж дерев слїди важкі, глибокі —
тут танки йшли, ні, день, тут день ішов.

1946

*

Срібний Київ, зимовий Київ,
гул моторів, крики гудків...
Вітер смерті давно одвіяв,
бурями брук давно одгримів.

Грію вустами твої я руки.
Після довгих кривавих доріг,
після довгих годин розлуки
знов я з тобою. Щастя і сніг...

Вітер смерті давно одвіяв.
Тануть сніжинки на любім чолі.
Снилась мені ти в огні розривів
там, на німецькій землі.

Мчала до тебе понад металом
мрія жагуча моя.
Кулі від мене в бою відганяло
рідне твоє ім'я.

Київ коханий, срібнії брами,
блиск над трамваєм, як синій батіг.
Вітер хита ліхтарі над нами,
синії очі, щастя і сніг.

9.1.1947

*

З руїни дім воскрес. Цеглину на цеглину
дбайливий будівник в невтомній праці клав.
Так встане із руїн і вся моя країна,
щоб розцвісти, як сад, у сяйві слави слав.

З руїни дім воскрес. Так у душі надії
встають із тьми страждань — і серце розцвіта.
Так після днів зими весняний вітер віє
і після днів журби всміхаються вуста.

Благословен же той, хто від грози не никне,
і пісня, що летить до радісних небес.
З руїни дім воскрес, і сонце б'є у вікна,
як птиця золота. З руїни дім воскрес.

Київ, 16.І.1947

*

Попливли вечірні дими,
і зорі огонь погас.
Зорі світлими очима
з неба дивляться на нас.

Їх проміння звідусюди
простяглося до нас із тьми.
Може, й там, кохана, люди
так щасливі, як і ми.

Я іду, й так легко-легко,
що у цей вечірній час
і на тих світах далеких,
може, думають про нас.

16.І.1947

*

Як сонце над землею,
у пісні розцвіта
зоря душі моєї,
Вітчизна золота.

Пройшли шалені ночі,
одхлинула гроза.
Всміхнулись любі очі,
і висохла сльоза.

Години горя й крові
тяжким здаються сном.
Цвіте вінок лавровий
над дорогим чолом.

16.1.1947

*

Все швидше рух. Шумлять машини.
Все швидше рух, все швидше рух.
Ніколи в бурі не загине,
хто Прометей має дух.

Ледь липе гомін од вокзала,
дзвенить і тане за вікном.
Пройшла гроза, і ніч промчала,
і знову день шумить кругом.

Зима летіла над землею,
і от — весна і все в цвіту.
О мій народе, Прометей
ти маєш душу молоду.

16.1.1947

*

На Подолі огні, на Подолі
одбиваються в тихім Дніпрі,
а над ними хмарки мрійночолі
й колони Цеґа на горі.

На Подолі огні, на Подолі,
а були ж там руїни і тьма,
і у хмарному чорному колі
йшла в розстрілах фашистська зима.

Теплий вітер хитає тополі,
даль вечірня — як пісня дзвінка.
На Подолі огні, на Подолі,
засвітила їх наша рука.

17.1.1947

*

Юначе Вітчизни,
для тебе мій спів.
В нас воля залізна
і праведний гнів.

Ти з тьмою на герці
негоду зборов.
Живе в нашім серці
святая любов.

В завихрене небо
ти йшов у боях.
Звучала для тебе
і пісня моя.

І зараз лунає
над зорі й світи.
Ніде ж бо немає
такого, як ти.

17.1.1947

*

Летить земля, кричать лелеки,
і зорі падають до ніг.
Шалений біг світів далеких
я в далях чую світових.

Все вище й вище, далі й далі,
з блакиті — в тьму і знов в блакить
у зореносному хоралі...
Так в жилах кров моя летить.

17.1.1947

*

Огнями надії і щастя повиті,
живуть і цвітуть у мені,
як хвилі у морі, як зорі в блакиті,
як квіти у полі, пісні.

Живуть у мені і разом і нарізно,
як цвіту вишневого сніг.
І кожну з них я для тебе, Вітчизно,
у серці своєму зберіг.

В години труда, і в години спокою,
і в час, як лютують бої,
у кожному серці відбийтесь луною,
про партію співи мої!

І ще я хотів би, як струни на лірі,
як срібний мотив солов'я,
щоб вічно лунали пісні мої щирі
про тебе, кохана моя!

19.1.1947—1956

*

Любов моя! Всі фарби самоцвітів
і всіх квіток, і зоряна блакить,
що над земним розкинулася світом,
твоїх очей не зможе замінить.

Одній тобі чуття моє безкрає,
його не вб'ють розлуки ночі злі.
Співаєш ти — і все кругом співає,
і у мені, і в небі, й на землі.

Тебе, як день, не заміню на тьму я
і розлюбить навек не зможу я.
Душа моя твої сліди цілує,
в твоїй сльозі тремтить сльоза моя.

19.1.1947

*

Дзвонять молоти залізною,
линуть горді кораблі.
Я люблю мою Вітчизну
над усе на всій землі.

І шляхи її, і гони,
що містами розцвіли.
Що за неї кров мільйони
недаремно пролили.

День безхмарний, безтривожний
над її ясним чолом.
Я люблю її, як кожний,
серцем, піснею, трудом.

З чаші неба голубої
світить сонце на ріллю.
Я Вітчизну і в спокої,
і в грозі люблю, люблю.

І чуття це не потоне,
буде квітнуть знов і знов.
Хай живе любов мільйонів
і у ній — моя любов!

19.1.1947

*

Я хочу радості і світла,
іти вперед, а не назад,
щоб і душа моя розквітла,
як повесні наш білий сад.

Я хочу пісні, щоб понесла
мене на крилах голубих,
щоб юнь моя у ній воскресла
в розгоні сонячних доріг.

Нехай чуття бурхливі ріки
несуть мене в життя блакить,
бо на землі блажен навіки
той, хто не тліє, а горить.

20.1.1947

ЛЕНІН

I

Ленін, Ленін! Це ім'я — як щастя блакить,
як зоря, що встає над полями.
В день цей Ленін умер, але в вічності жить
буде він після нас, як між нами.

Ленін, Ленін! Це ім'я у серці звучить
як задуманий подих світання,
наче ратної сурми задимлена мідь,
що скликає когорти повстання.

Це ім'я в нас живе наяву і у сні
і гримить наче пісня побідна.
Ленін, Ленін, це — крила народу ясні,
що продовжила партія рідна.

II

Ленін — це поклик до бою,
правди окрилений стяг;
Ленін — зорі золотої
сййво, немеркле в віках.

Ленін — весни світової
росяний світлий прихід;
це — перемога над тьмою,
радісті сонячний світ.

Ленін — це слава Вітчизни,
кращий з людей між людьми.
Похід до сонця залізний,
Ленін безсмертний — це ми!

1947

109407

*

Ми вийшли в день із ночі горна,
де реготали бурі злі.
Загоїть праця животворна
руїни рідної землі.

Непогасимими огнями
до щастя ми освітим шлях,
і заростуть розривів ями
травою й квітами в полях.

Так по зимі приходять веспи
і по грозі сіяє синь.
Блажен, хто подвигом чудесним
в майбутнє відкидає тінь!

21.1.1947

*

О Вітчизно! Могуттю своєю,
що чудеснії творить світи,
засвіти моє серце зорею,
сонцем думи мої засвіти.

Голубим і святим, неповторним,
що у серці твоєму сія,
засвіти ти вогнем животворним
мою душу, що вічно твоя.

21.1.1947

*

Гудками довгими заводи
охриплі крики шлють у синь,
під вітром муляр мур виводить
там, де руїни чорна тінь.

В полях жита шумлять без краю,
як моря мрійного прибій,
і вчений атом розбиває
в лабораторії ясній.

Звучить мелодія залізна,
чи день іде, чи ночі мла.
Це все для того, щоб Вітчизна
під сонцем радісно цвіла.

21.1.1947---1958

*

Люблю, коли хвилі юрбою
шумують, ламаючи лід,
люблю я весни голубої
квітчастий бурхливий прихід.

І пісню веселу пташину,
що лине з небес на ріллю,
і росяних ранків хвилини,
і літнії ночі люблю.

Люблю я осінні квіти,
прощальну красу вечорів,
і сині, оголені віти,
і вітру холодного спів.

І люблю, так сонячно люблю
в час стрічі, жаданий такий,
коли на гарячії губи
лягають сніжинки легкі.

23.1.1947

*

Надворі ніч глуха. Зимовий вітер віє,
і кожна гілочка жагуче жде весни.
Цвіте Чумацький Шлях, і зорі, наче мрії,
крізь вії шлють огні до мене з вишини.

Мов чую я слова: «Все добре, добре буде.
Не марно кров лилась. Настапуть щастя дні».
І легше дихають натомлені груди,
і ллються на нанір думки-слова ясні.

І я світліш дивлюсь крізь ночі тьму пімую
у небо зоряне, як в безкінечний сад.
Нехай іще зима, але я чую, чую
в снігах квіток весни солодкий аромат.

23.1.1947

*

Робітники ідуть. Послухай їхні кроки.
Яка упевненість в ході пвиджій гримить.
Вітають їх гудки, і даль степів широких,
і неба синього незмірена блакить.

Робітники ідуть, і очі їх орлині
лиш дивляться вперед, де юнь весни ясна.
Вони торують шлях до щастя Батьківщині,
пориви в них одні і воля в них одна.

Складають їм пісні задумані поети,
любові в них чуття одвічно молоде.
Встають на тлі зорі гігантські силуети...
Робітники ідуть, це день, це день іде.

23.1.1947

*

Над шахтами лине задимлене небо
в огні заводському заграв.
Донець мій коханий, давно я про тебе
пісень голубих не складав.

Одкрили зорі золотої ворота
ми в битві за щастя своє,
і з понелу згарищ моя Третя Рота
в симфонії праці встас.

Все так же гудок свою пісню заводить
про нашу незламну можуть
і друзі дитинства ідуть до заводу,
по вулиці Красній ідуть.

Я згадую в синьому димі махорки
про нашу весну дорогу
і бачу вікно прохідної конторки
й незлічні сліди на снігу,

упевнені й рідні... І стежка вузенька
з гори до чавунки біжить,
де мчав я на санках хлопчиськом маленьким
крізь снігу колючу блакить.

І станція та, і вагони, вагони,
і гуркіт неспинний коліс;
і зір мій ясний, як у мареві, тоне,—
там жив, там любив я, там ріс.

24.1.1947

*

У невтомнім труді, як у грізних боях,
нас веде твоя воля орлина,
Україно моя, срібний спів солов'я,
шум заводів, моя Україна!

Буть такою тобі, як у мрії, у сні,
що ми бачим щодня, щогодини,
Україно моя, Дніпрельстану огні,
хвилі жита, моя Україна!

Безкінечні посе, і котеджів ряди,
в морі світла міста, як жоржини.
Україно моя, повні щастя сади,
повні сонця, моя Україна!

Ти, як пісня пісень, у путі до мети,
мов кохана, що в серці єдина,
Україно моя, обеліски, мости,
світлі арки, моя Україна!

Твоя слава летить і за гори, й моря,
круг землі, наче райдуга, лине.
У народів сім'ї, як між зір, ти зоря,
Україна, моя Україна!

25.1.1947

*

Вперед, о братове, ми з волею дружим,
і весни нас ждуть молоді,
мільйонно всі сили і мозок напружим
для щастя Вітчизни в труді.

Немає нам ліку, в віки ясначолі
ми йдем, і мета в нас одна.
У шахтах, заводах, колгоспному полі
хай сяють нові імені.

В тиші кабінетів, як зорі в блакиті,
незлічно хай квітнуть вони,
як квіти в діброві, росою обмиті
у свіжому вітрі весни.

Хай кожний з нас стане, як велетень, дужим,
бо весни нас ждуть молоді.
Всі сили, і мозок, і серце напружим
для щастя Вітчизни в труді.

25.1.1947

*

Гей, долинами туман,
одплива туман.
Ми одужуєм од ран,
од руїн і ран,

За зимою йде весна,
молода, красна.
Все прокинеться од сна,
буде даль ясна.

Вечір зняв зорі шолом.
Вище іскри над горном!
Дзвонять молоти кругом:
все здобудем ми трудом.

27.1.1947

*

Шаллю зорі золотою
синя цвіте далина.
Скільки зірок наді мною,—
ти між зірками — одна.

В грудях закохано мліє
серце, не знаючи сна.
Скільки квіток на землі є,—
ти між квітками — одна.

Місячним слявом залиті,
мріють сади... Тишина...
Скільки єдиних на світі,—
ти між єдиних — одна.

27.1.1947

*

Сад мій сонця повен,
це пісень розмай.
У гаю риштовань
мій коханий край.

Світе калиновий,
жити нам, ще жить!
І встають будови
в радісну блакить

вежами ясними,
сяючи огнем;
і разом із ними
ми до зір встаєм.

27.1.1947

*

Гей, тополі мої,
поле, жита краса,
солов'їні гаї,
срібло рік, небеса!

Гордих дум, поривань
глибина, висота
і у сяйві світань
гомінливі міста!

Лине сонячний плях,
а на нім — ти і я,
і кругом у квітках
Україна моя.

27.1.1947

*

Зоря у срібному інеї
перлинно грає. Тишина.
Зелені сні душі моєї,
весни моєї далина!

Я тонко злився з вишиною,
між нею й мною промінь-спів.
І все, чим марив я, — зі мною;
і все зі мною, чим я снів.

Так спів народжується, лине
і серцем серце обніма.
Лиш у труді живе людина,
а без труда її нема.

28.1.1947

*

Я пролісок синьоокий
весною зірву.
О сонце, о кроки,
о сні наяву!

Курликання журавлине,
дівоча коса...
І серце полине
в очей небеса.

Життя пізнається в коханні,
о дні голубі,
у стрічі, в розстанні,
у щасті, в журбі.

28.I.1947

Любов моя, мій день, мій цвіте,
чому це так? Ну чому, чом?
Без тебе тьмою все повите,
з тобою сяє все кругом.

Я так люблю тебе, до крику,
тебе шукав я між людьми.
Звучить інакше та музика
і пісня та, що чули ми,

коли зустрілись ми. Ну чому
шумить по-іншому той сад
і квіти пахнуть по-новому,
що їх пили ми аромат?

Все, що було, тоді шалено
спاخне, як полум'я пожеж...
Чи не тому, що ти для мене
у квітці й музиці живеш?

28.1.1947

*

Мріє, моя мріє, за зимовим сном
ластівка запис над моїм вікном.
Ластівка запис. Щастя несучи,
попливуть у небі журавлів ключі,
і заб'ється серце солодко моє
джерелом, що срібно в чистім полі б'є.
По ярках розтане туманами сніг,
розцвітуть фіалки у очах твоїх.

Хай весніють думи й пориви мої,
і в душі співають щастя солов'ї,
і приходить радість, і кругом сія,
як моя Україна, райдуга моя!

29.1.1947

*

Весна, і сонце, і пісні...
Що краще в рідній стороні?
Ніде я щастя не знайшов,
в Вітчизні лиш моя любов.

О краю мій, і неба синь,
і тіней гра, і гра промінь,
і аромат, і шум дібров,
лиш у тобі моя любов.

І серця стук, і думи, й крок,
і спів, що лине до зірок,
життя моє і все, що — я,
лиш у тобі, любов моя!

29.I.1947

*

Лини той епохи гідній,
хто влився в кроків мідь,
щоб край любить свій рідний,
щоб партію любить.

Хто творить, а не ниє,
не плаче без пуття
і обертає мрію
на сонячне життя.

Кого весна Жовтнева
на гори возвела,
у кого воля лева
і дужий літ орла.

31.I.1947

*

Я у сірій шинелі стояв. Пам'ятаєш, прощався
з тобою.
Клекотіла далінь од заграв. Я дивився на тебе
з журбою.
Сльози впали, як роси, на вії, і, здавалось, потемнів
весь світ,

і у грози, у бурі страшнії я поніс твій прощальний
привіт.
Через ріки бурхливі пливли ми, через гори крутії
ми йшли,
крізь пожарів зловіснії дими, мов незборного
моря валн.
Все кругом розліталось неначе, йшли ми в смерть,
щоб у вічності жить,
і в некельних розривах все бачив я очей твоїх
рідну блакить.
Після гроз ми зустрілись з тобою на обпаленій
в муках путі,
і до серця з любов'ю п'янкою я притис твої руки
святі...
І схилився багрянню до нас стяг, паче сонце
зійшло з висоти.
Біль розлуки і зустрічі щастя... О Вітчизно кохана,
це — ти.

31.1.1947

*

Руку другові я тисну,
тисне руку він мою.
Кожну думу, кожна пісню
Я Вітчизні віддаю.

Я люблю її дороги,
що у серці — як весна.
Для життя і перемоги
породила нас вона.

Тихі води, зорі ясні,
глибина і висота.
Я люблю її прекрасні,
гомінливії міста.

За сьогодні, і за вчора,
і за труд її, за спів,
я люблю її простори,
і дочок її, й синів.

І за волю ту залізу,
що не зна утоми й сна.
Я люблю за те Вітчизну,
що вона — це с вона.

1.11.1947

*

Твори, завжди твори, нехай летять хвилини
і гомінкі міста шумлять, немов бори.
Для радості життя, для щастя Батьківщини
твори, завжди твори!

Криваві хмари зграї розвіяли багнети,
і одяга весна у квіти рідний край.
Ти молотом дзвени, працею, а ти, поете,
співай, завжди співай!

В земних пластах шахтар, учений в кабінеті,
наближуйте прихід прекрасної пори.
У гомоні ночей і днів звитяжнім леті
твори, завжди твори!

1.11.1947

*

Зазеленіли знов каштани,
і в пtiчiм щебетi кругом
немов співа зоря рум'яна
за голубим моїм вікном.

Душа — як пісня солов'їна.
Ось дiм новий під шум мапни
встає над саду верховини
на місці скорбному руїн.

Руїни... мов земля в крові вся,
огнем розорана до дна...
Як часто я на них дивився
з мого холодного вікна.

Та люди зоряні, орлині
одного дня сюди прийшли
і знов, цеглина по цеглині,
до неба дiм цей возвели.

Я бачив рухи їх неквапні,
їх зір, що вірою сіяв,
коли їх піджаки у вапні
небесний промінь цілував.

Навік їх образ не погасне,
в душі моїй як пісня він.
Благословен, чий труд прекрасний
життя здійсмає із руїн!

1947

ДУБ

Задумався дуб темношатий
у сяйва холодного грі.
І куля застрягла проклята
в його зашкарублій корі.

Він згадує осінь, тумани
і краплі дощу з висоти,
коли привели партизана
в мундирах зелених кати.

Як губи, пошерхлі од муки,
шептали: «За волю умру...»
І пестили зв'язані руки
його зашкарублу кору.

Ударила куля... Мов камінь
і голову, й дуба протяв...
І вітами дуб, мов руками,
юнацькеє тіло обняв.

Пригадує дуб темношатий...
Та соки знялися із дна
і витисли кулю прокляту,
і впала, як жолудь, вона.

Упала вона на дорогу,
а в небі кричать журавлі.
Нічого із жолудя того
не виросте в нашій землі.

І віти у дуба од муки
знялися у сипю жару,
мов пестять скривавлені руки
його зашкарублу кору.

1.VI.1947

*

Це ти, Україно!.. Красою твоєю
я марив в башкирських степах.
І Леніна вулиця, ніби алея,
в зелених шумить деревах.

Тут ніч панувала в домах і у хатах,
вгорі пропливали чужі кораблі,
і гупали кроки чужинців проклятих
по київській нашій землі.

Але одсичала їх мова зміїна,
і сонце нам знову сія.
Це ти, Україно, воскресла з руїни,
повернена радість моя!

1.VI.1947

*

Цілу ніч не давали заснуть солов'ї...
І згадав я минулії ночі,
коли в мене були юні очі
й не сивіли ще скроні мої.

Як не б'юсь я з годинами люто —
час мене переможе в бою.
О, якби-то я міг повернути
неповторную юність мою!

Син проснувся. Звучать його кроки.
І так легко, я легко зітхнув.
Здрастуй, юність моя кароока,
що тебе я у сині вернув!

1.VI.1947

*

Сонце, мос сонце,
засвіти в віконце,
осіяй нам шлях!
Урожай багатий,
та за труд крилатий,
зануми в полях!

Щоб нужди не знати,
щоб пісням звучати
в рідній стороні.
Гей, життя зелене,
і у тебе, й мене
слави трудодні.

Сили нам та сили
дайте, волі крила,
як дають оті
з вічною красою
Ганни Кошової
руки золоті!

О моя країно,
світла Батьківщино
і пшениці, й руд!
Славлю я щасливим
запорожця співом,
славлю гордий труд!

Кожного, хто чесно
йде у день воскресний,
в кого серце є,
хто забув утому
і в труді святому
долю додає.

Славлю ту, що з нами
йде понад громами,
хто вказав нам шлях,
сповнений любові,
славлю я, братове,
Партію в піснях!

1.VI.1947

*

М. Т. Рильському

І от прийшов він, час побідний,
та днів забуть не зможеш ти,
як обнімали брук ми рідний
і вили бомби з висоти.

Летіли ночі, повні шалу,
і ти душею смертно блід,
як Україну залишали
ми, відступаючи на схід.

Ведуть до щастя знов дороги,
пройшла негоди зла зима.
Нема без втрати перемоги,
без горя радості нема.

2.VI.1947

*

Тебе я зустрів біля брами.
Давно це... Та зір мій все п'є
залите од щастя сльозами
лице неповторне твоє.

Тоді відгриміли гармати
над лоном розгойданих вод
і наче летів зустрічати
синів своїх гордий народ.

В той вечір ридали неначе
од щастя в садах солов'ї.
Ще й досі я чую гарячі
закохані губи твої.

2.VI.1947

*

Уже над містом вечір лине
на крилах зоряних, ясних,
і за вікном шумлять машини,—
шумить майбутнє в шумі їх.

І вірю я: так буде, буде,
я бачу їх у сяйва грі...
Вони летять — крилаті люди,
нових енергій владарі,

нащадки наші. Це для того,
щоб чула даль їх світлий сміх,
пройшли ми огненні дороги
і ще багато пройдем їх.

Летять вони без сліду втоми,
о дальня даль, о дальній час!
І крізь прозорії шоломи
їх очі дивляться на нас.

О світ який у їхнім зорі.
Хвала осягненій меті!
Благословляють дальні зорі
застратосферні їх путі.

І я вітаю орлекрилик.
Яке це щастя, о любов,
що в їх тонких і ніжних жилах
шуміти буде й наша кров...

2.VI.1947

*

Я люблю мою Вітчизну,
що кругом, як сад, цвіте,
за ходу її залізну
у майбутнє золоте,

за людей її прекрасних
і за їх крилатий труд,
що здійма до зір незгасних
перемог дзвінкий салют.

І за партію, що наші
всі скеровує діла,
щоб життя лазурна чаша
вічно повною була.

1948

*

Тремтить на сонці листя клена,
каштанів цвіт давно одцвів.
О тишина моя зелена,
о дальній гуркіт поїздів!

А в неба синім океані,
що над тобою, гаю мій,
уже зорі човни багрянні
пливуть на захід золотий.

Вони як мрія легкокрила,
їх далечінь віта земна,
і голубі хмарок вітрила
над ними вітер напина.

1948

*

Не огні досвітні,
не пісень прибіій —
шуми хвиль блакитні
у душі моїй.

Я таким прозорим
ще не був од мрій.
І зоря над морем
і в душі моїй.

28.II.1948

*

О море могуче, і вітер, і тучі,
і чайки квиління сумне,
і гори Кавказу!.. Один я на кручі,
і сонце цілує мене.

О море могуче, люблю я жагуче
безмежні простори твої,
ці сині дороги, що линуть сліпуче
в далекі південні краї.

Квітучі долини, в снігах верховини
суворих задуманих гір,
пісні невідомі, мов плач віоліни,
й горянки смуглявої зір.

Тут люди як птиці, Абхазія, ти це!
Усе тут цвіте і сія,
мов райдуга вічна... Та все мені сниться
далека Україна моя.

І хвилі дніпрові, й пісні вечорові,
і крики привітні гудків,
де, сповнений гніву, і гніву, й любові,
я в битвах свій край боронив.

Де йшов я крізь бурі у далі похмурі
під крики zenіток у тьмі,
і муром на мурі, і муром на мурі
вставали руїни німі.

Там все оживає, о краю, мій раю,
не марно ти лив свою кров.
У пісні я руки тобі простягаю,
моя неповторна любов!

Лети, моя пісне, за гори й долини,
туди, де побачив я світ.
І пісня над морем летить на Україну,
і хвилі шумлять їй услід.

27.II.1948

Гагри

*

Тихо на морі, ні вітру, ні хвилі.
Мріють на сонці сади білокрилі
у золотому якомусь півсні.
Я знов на Кавказі по довгих роках.
І у обіймах блакитно-широких
море і небо злились вдалині.

Пальми, платани, на горах тумани,
пісня південна задумано тана,
наче од поїзда дальнього дим.
І, наче море із неба зорею,
зливсь я душею з твоєю душею,
серцем закоханим — з серцем твоїм.

1948

Гагри

*

Як пахне навколо весною,
нагадує юність мою.
Залиті зорею, з тобою
ми йдем у ранковім гаю.

Ми йдем і пригадуєм дні ті,
далекі, безумні, страшні,
ті ночі, стрільбою залиті,
в прожекторів синім огні...

Зоря золотими руками
од ночі звільняє блакить.
Шумлять осоки над нами,—
це вічність над нами шумить...

2.V.1948

*

За вікном діброви
в синій листя грі,
небо пурпурове
од зорі, зорі...

Серце в згадці тоне
про літа мої...
За вікном вагона
гомонять гаї.

Я пісень баюність
полюбив давно.
Юність, моя юність
дивиться в вікно!..

19.V.1948

*

Ясні зорі, тихі води,
далина орлина,
за заводами заводи...
Це — моя Україна.

По містах і селах люди —
як сім'я єдина,
і зірки у них на грудях...
Це — моя Україна.

Ой поля, поля ви ратні,
ночі горобині...
Одгули громи гарматні
на моїй Україні.

І звучить в життя безкрає,
у простори сині,
слово Партії лунає
на моїй Україні.

19.V.1948

*

На сопілку вечір грає,
і каштани ронять цвіт.
Гей, вишневі небокраї,
голубе хитання віт!

Трави росяні, пахучі,
як дихання юних літ,
і в багрянім небі тучі,
солов'їний світ.

Серце, голосом трембіти
людям промовляй!
Як тебе та не любити,
мій коханий краї!

27.V.1948

*

Сяйво пле висота
на зелені жита,
у вінках із пісень
лине день, лине день.

Я огонь його п'ю,
пахнуть трави в гаю,
і зозуля кує
про кохання моє.

І у сонячну путь
люди радісні йдуть.
О, якби-то я міг
жити вічно між них!

27.V.1948

*

О краю мій рідний, як сонце, цвіти
в душі моїй, повній тобою.
Як райдуга світла, в майбутнє мости
встають над руїною злою.

Це ми возвели їх, щоб ними іти
до сонця в єднім пориві.
Так сяйте ж, огні золотої мети,
шумуйте, міста гомінливі!

Це наша Вітчизна встає до висот
звитяжно над гори, над води.
Енергію щастя звільняє народ
із мертвих енергій природи.

27.V.1948

ПІСНЯ

Крик гудків залізної
й радісно буя.
О моя Вітчизно,
пісне ти моя!

Ти зоря, ти небо,
вільна од ярма.
Кращої від тебе
на землі нема.

Горда в небезпеках,
сйївом веж і брам
у краях далеких
снилась ти синам.

Снились їм крізь блиски,
крізь важкі бої,
і твої берізки,
й солов'ї твої.

Снились їм кохані,
їхній плач і спів,
в жита океані
крик перепелів.

Одлунали громи
лютої війни,
і прийшли додому,
та не всі, сини.

Їх лягло багато
під огнем гармат.
Ой не прийде тато,
ой не прийде брат.

Впали на дорогу
у своїй крові.
Їхню перемогу
принесли живі.

Мати Батьківщино,
це тебе вони
підвели з руїни,
та твої сини.

Підвели, о мати,
знову вільний шлях.
Не гудуть гармати
на твоїх полях.

Там, де кров пролито
під гарматний грім,
розшумілось жито
колосом густим.

В небі незорім
літаків ключі,
і міста, як зорі,
сяють уночі.

27.V.1948

*

Мерехтять над лісом блискавці,
вітер віє лагідним крилом,
і зійшов у блиску міді й криці
вартовий небесний над селом.

Ах ти ніч!.. Душа в простори ліне,
і так свіжо, й синьо так кругом.
Пропливають зорі України
над моїм розчиненим вікном.

Я дивлюсь на них крізь далі почі.
Де їм міра, і число, і край?..
Зорі, зорі, ви неначе очі
тих, що впали за коханий край!

31.V.1948

*

Ми йдемо, рука в руді,
мій солодкий боле!
Наче кров'ю чебреці
розцвіли навколо.

Неба синього моря,
золоті дороги,
наче килим свії зоря
стеле нам під ноги.

Од любові я немов
у якімсь тумані.
Сині шелести дібров,
чебреці багрянні...

2.VI.1948

*

Нахилю на вольній волі
до криниці я вуста.
Скоро-скоро в нашім полі
будуть стигнути жита.

Будуть стигнути, шуміти
довгим колосом, густим,
срібно й весело дзвеніти
буде жайворон над ним.

Понад полем незорим
пролітають кораблі.
І шумить зеленим морем
щастя нашої землі.

2.VI.1948

АСКОЛЬДОВА МОГИЛА

Унизу дніпрові хвилі
плачуть на зорі.
На Аскольдовій могилі
сплять богатирі.

І пливають, пливають години,
тихо так кругом.
Сплять визвольники України
непробудним сном.

Полягло їх тут немало.
Щось туманить зір...
Сплять герої і з Уралу,
і з Кавказьких гір,

росіяни і грузини
в сумі тишини.
З ними поруч України
вірні сплять сни.

Це ж вони ішли на грози
вражих батарей.
Ронять квіти роси-сльози
в траурі алей.

І хмарини срібнокрилі
тануть угорі.
На Аскольдовій могилі
сплять богатирі.

4.VI.1948

*

Знамена радісно-червоні
ми пронесли крізь бурі злі.
В полях іржуть залізні коні
моєї рідної землі.

О краю мій, в ті грізні зими
завжди з тобою ми були.

І в синь містами золотими
ти встав із попелу й золи.

В ім'я життя, що взяте з бою,
в ім'я прийдешніх поколінь
ми, осіянні, йдемо з тобою
в комуністичну далечінь.

4.VI.1948

*

У кроках мільйонів і крок мій звучить,
і в хорі пісень моя пісня летить,
у молотів дзвоні і молот мій б'є.
в диханні народу дихання й моє.
Мені, як і другим, жоржини цвітуть,
і сонце у небі, й майбутнього путь.
З тобою я злитий, народе, мій дім,
любов'ю палкою, диханням моїм.

8.VI.1947

*

Спокоєм повіті,
сплять простори нив,
і свічки в блакиті
вечір засвітив.

Щось шепоче вітер,
спить в ставку вода,
і в вікно розкрите
місяць загляда.

14.VI.1948

*

Уже достигли полуниці,
росу вечірню трави п'ють,
і в ароматі медуниці
хрущі шевченківські гудуть.

Нема співця, о ні, він з нами,
його пісні, його любов!
Його це місяць над садами
у сяйві тихому зійшов.

І все здасться, я клянуся,
крізь сяйво місячне біде
до мене рідний, добровусий
Тарас Григорович іде...

14.VI.1948

*

Як і в бою, в години дії,
коли труда гримить приборі,
усі пориви, всі надії
тобі, мій краю дорогій!

Як в дні негод і в час побідний,
коли ми гроз пройшли межу,
так і тепер, мій краю рідний,
тобі я піснею служу.

Служу, аж доки дишуть груди,
тобі у радості й журбі.
Ну, а коли мене не буде,
пісні залишаться тобі.

14.VI.1948

*

Опадав черемхи цвіт. Їй було сімнадцять літ.
Всі дивилися на неї, як проходила вона,
як проходила, жадана, синьоока і рум'яна,
в білім платті, як весна.

Їй співали в небі птиці, усміхалися зірничі,
і гостріше пахли квіти і дивились їй
услід...

А коли її я вбачив, весь прозорий став пеначе,
і з кохання я, мов захід,
я, мов захід той, поблід...

Пролетіли довгі роки,
з шахт і темних, і глибоких
в бурі вийшов я на світ.
І вона мене зустріла, наче птиця білокрила,
їй тоді було за двадцять, вже було
за двадцять літ.

Опадав черемхи цвіт, десь гармат лунав привіт,
і вставали над полями грізні віяла заграв.
Вудила не гризли коні, ми прощались на пероні,
я вузькі твої долоні все до серця притуляв.

Знов зустрівсь ми з тобою
після бурі, після бою,
і дорогою одною ми йдемо сімнадцять літ,
і немає щастю краю... Я той день благословляю,
день, коли в садах розмаю опадав черемхи цвіт.

16.VI.1948

*

Лине пісня солов'я
та із зелен-гаю.
Україно ти моя,
мій коханий краю!

Я люблю твій гордий шлях,
твою землю й небо.
Серце тьохкає в піснях
та усе для тебе.

Над тобою в сяйва грі
під вітальні крики
серп і молот угорі
схрещено навіки.

20.VI.1948

*

І вітер ласкавий, і довгії трави,
і в квіти обарвлений день...
О світе зелений, для тебе у мене
багато-багато пісень!

Дивлюсь я на тебе, на вільнеє небо,
на коси дівочі беріз,
на ниви могуті — і серце співуче
тріпоче од радісних сліз.

За далями далі, де я без печалі
любив, і боровся, і ріс...
І щастя я хочу усім, хто крізь ночі
любов до Вітчизни проніс.

20.VI.1948

*

За садами береги круті
понад звивами ріки.
У зеленім листя лепеті
поховалися пташки.

Я життя зеленолукеє
п'ю, немов зорі вино.
Дощ іде і наче стукає
срібним пальцем у вікно.

20.VI.1948

*

Сонце, блакить і квітки,
потиск гарячий руки,
губи розкриті...
Дум неповторні рої,
сповнені очі твої
щастя й блакиті.

Трави шепочуть у сні
казку про щастя мені,
що принесла ти...
Що принесла назавжди.
Віти простерли сади
в синії шати.

Глянь, розцвітає вже мак.
Вічно б любить тебе так,
мрійно, глибоко,
в серці огонь щоб не гас...
Дивиться сонце на нас,
вічності око.

20.VI.1948

*

На світі кращих я не знаю
твоїх замріяних очей.
Для тебе я пісні складаю,
як для троянди — соловей.

Як найдорожчюю перлину,
тебе всім серцем я люблю.
Твою я кожну клітину
в солодкі співи переллю.

Так будь же доброю, не злою,
цвіти, як небо голубе.
Живи для мене ти такою,
як в пісні я створив тебе.

21.VI.1948

*

Ніяк од щастя не засну я,
мов гори впали з пліч.
А небо зорями гаптує
червнева ніч.

І тихий місяць у сіянні
над яворами вже зійшов.
О скільки музики в мовчанні,
коли любов!

21.VI.1948

*

Марево зелене, явори і клени,
земле, моя нене, днів солодких дар.
Щастям кров клекоче, хай не знають ночі
неба сині очі крізь розриви хмар.

Знаю, може, бурі будуть ще похмурі,
та життя лазурі їм не погасить.
День одкрив нам брами, принесли в життя ми
власними руками весен ґрсноцвіть.

Тож не в'яньте, квіти: співам же дзвеніти,
зеленій, як літо, краю рідний мій!
Щоб не знать печалі, одягає в сталі
безкінечні далі похід трудовий.

Гей, шляхи сталевії, простягло в надії
руки золотії сонце нам згори;
линуть кроків луни, і дзвенять, мов струни,
в прапорах Комуни вічності вітри...

24.VI.1948

*

Машина летить, і асфальтова путь
лягла, мов стрілою титана.
З роботи з сапками дівчата ідуть.
Привіт тобі, юність рум'яна!

Привіт тобі, рідних просторів краса
і пальми України — тополі!
Вишневий вогонь залива небеса,
і пісня лунає у полі.

І серце єднає із нею свій спів
і лине, як птах, над житами...
Розвіщує вечір намисто вогнів
в безмежності синій над нами.

24.VI.1948

Вечір над рікою.
Тихий дощ немов
срібною ходою
по траві пройшов.

Це роса. Мов з неба
райдуга звиса.
І на віях в тебе,
може, теж роса?

25.VI.1948

Я ЛЮБЛЮ

Я люблю вічний гомін у місті,
що у серці народжує спів,
наші села широкі, барвисті,
у вінках ароматних садів.

Я люблю нашу землю розкату,
що такою наснилась мені,
і відбиті в свічаді Славути
Дніпрельстану воскреслі огні.

За дихання, за кожную хвилину,
що в труді молодому сія,
я любити тебе не покину,
Батьківщино безсмертна моя!

Я нічого не хочу від тебе,
тільки б квітла ти в дзвоні доріг.
Підняли тебе в вічності небо
мільйони твоїх Кошових.

У борні за щасливі сторіччя
смерть спинила їх зоряний біг,
та горить і в майбутнє кличе
їхня кров на знаменах твоїх.

І твою підіймаючи славу,
краю мій, в цей омріяний час
ми, живі, їх продовжуєм справу,
як продовжать її після нас.

Вище стяги над краєм коханим
підіймай, непоборная рать!
Хай у полі жита океаном,
золотим океаном шумлять.

Мій народе, ти — небо безкрає,
ти здійснюєся чолом вище хмар.
Хай до щастя тебе наближає
кожний молота дужий удар.

Засвітив ти над шахтами зорі,
творять все твої руки святі.
І ніякі вітри із-за моря
не зупинять тебе на путі.

У сади твої, сонцем залиті,
не повернуться ночі страшні.
Я твій атом, в твоїй я орбіті,
і другої не треба мені.

27.VI.1948

*

Я шлю привіт моїй землі,
дзвени, пісень прибий!
Нехай і зморшки на чолі,
а я ще ж молодий.

Цвітуть квітки в душі моїй,
ясна ще їх блакить.
Яке це щастя, друже мій,—
горіти, а не тліть!

28.VI.1948

*

По алеї іду я,
друга любого жду.
Промінь квітку цілує
в голубому саду.

Видно, квітці це любо,
і вона в тишині
розтулила, як губи,
пелюстки запашні.

28.VI.1948

*

У тихім щебеті, в росі
ясніє гай,
і день встає в своїй красі,
налитий сяйва вкрай.

О сердце, з птицями разом
співай;
за день, що розцвіта кругом,
люблю я рідний край.

За те, що ніч він поборов
і щастя нам несе,
за шум міський, за синь дібров,
за все, за все, за все.

28.VI.1948

*

Скоро срібними косами
задзвенить урожай.
О щербеч мені, ластівко,
про коханий мій край!

Про любов неповторную
в сяйві рідних очей,
про життя, відвойоване
у суворих ночей.

Як росою завітчана
пишна зелень буя...
О щербеч мені, ластівко
чорнокрила моя!

30.VI.1948

*

Як зорі незгасній, чий не в'яне цвіт,
молоді прекрасній слава і привіт!
Молоді, що в бурі, крізь пожар і тьму,
на бетони хмурі йшла в атак грому,

що тепер будови зводить із руїн,
сповнена любові, під металу дзвін.
Переможців кроки неба синь віта
і в степах широких — золоті жита.

Молодь ясноголю я люблю за те,
що, як день, навколо труд її цвіте,
що Вітчизни множить славу в гордий час,
молодь, що продовжить у майбутнє нас.

30.VI.1948

*

Зацвіли вже лиш і щедро ллють навколо
аромат солодкий, повний свіжих чар.
Над духмяним цвітом метушаться бджоли
і збирають з нього сік, як сонця дар.

Хоботками смокчуть, і стають у зльотах
важчі у промінні, й мчать за росм рій,
щоб із того соку гуснув мед у сотах
золотий, як сонце, і густий такій.

Не тріпоче листя, не шепочуть трави,
тче між віт узори світла й тіней гра.
Над зеленим світом — неба синь ласкава,
і дзвенить бджолина трудова пора.

1.VII.1948

*

Я пісню про тебе складаю,
донецький мій брате, шахтар!
Про те, що у нашому краю
немає ні горя, ні хмар.

Пройшли ми крізь бурю залізну,
й жадана настала пора.
Для щастя і світла Вітчизни
ти вугіль давш на-гора.

Як піснею я голосною
тебе прославляю в цей час,
так славиш в підземних заботах
трудою ти свій рідний Донбас.

По світлій Вітчизні з тобою,
де даль молода-молода,
ми йдем до мети світової
в єднанні і пісні, й труда.

2.VII.1948

*

Крізь бої у силі й славі,
вірній меті,
ми пройшли лани криваві,
огненні путі.

На багнетах сонця плями,
лине в даль «ура».
Що ж це знову за морями
нам грозить мара?

Чи забула злі тривоги
буряних годин?
Чи забула, як під ноги
нам упав Берлін?

Як забула і полями
загуде на бій,
ми про це гармат громами
нагадаєм їй.

4.VII.1948

*

Знов я згадую іюль
і рясні-рясні
огняні пунктири куль
в темній вишині.

Той Донець і береги,
де комиш поник...
Гуркіт Курської дуги,
сорок третій рік.

Далі сповнені були
буряних тривог,
на Україну ми несли
радість перемог.

І у клетоті заграв
крізь кривавий дим
Харків руки простягав
лицарям своїм.

І сьогодні знов іюль.
Не забудь мені
огняні пунктири куль
в темній вишині.

4.VII.1948

*

У тиху вечірню годину
по стежці немов я іду,
де в мокрому листі малину
ми рвали з тобою в саду.

Пташки нас піснями вітали,
жоржини для нас лиш цвіли.
Серця ще тривоги не знали,
ми юні й щасливі були.

Оркестру гриміли десь труби,
мов кликали в дальні краї...
І пахли малиною губи,
розтулені губи твої.

4.VII.1948

*

Недавно тут були руїни,
де пролилась невинних кров,
а зараз мурами невпинно
встають ряди нових будов.

Над ними сонце юно сяє,
що тьмі не буде вороття,
на них покрівель ще немає,
а вже кипить у них життя.

Стирає день труда гарячий
сліди минулих лихоліть.
З розкритих вікон сміх дитячий
неначе музика звучить.

Очицям їх чужа тривога,
дає життя їм нені груди.
І бомби з неба голубого
на їх голівки не впадуть.

Ідуть бійці, звияжно, сміло
дзвенить над ними гордий спів.
І сонце блиск ясний відбило
в очах щасливих матерів.

А в вишині, де далі вміті,
гуде пропелерами путь.
То птиці зоряні в блакиті
Вітчизни спокій стережуть.

4.VII.1948

*

Пальне скінчилося, і танк у землю врипи,
і з броні смерть помчала в ворогів,
що йшли як тучі на Вітчизну милу,
щоб погасити сяйво наших днів.

Вони ішли, з чужих країв бандити,
несли в наш край неволі чорний жах.
Як сарану, їх танк, у землю вритий,
косив огнем на рідних рубежах.

Косив за честь Вітчизни трудової,
за сум руїн, за кров глибоких ран...
Та мить прийшла, скінчилися набойі,
і танк замовк, як стомлений титан.

Палала даль, ридала даль імлиста,
гаряча кров офарбила цвіти...
Одкрився люк, і вийшли три танкіста,
щоб смертю смерть в огні перемогти.

Вони вперед дивились гордо й строго,
готові кинутись, як леви, в смертний бій.
Та загриміла залпами підмога —
і вороги одхлинули од них...

О щастя мить! Вони свої танк відкрили,
щоб знову мчать в кривавім шумі трав...
А день, як стяг, простяг над ними крила,
немов на битву їх благословляв.

11.VII.1948

*

Знову дні безхмарні засіяли,
і в зеленім шумі окуги
гостро пахне квітами, і стали
од дощів озерами луги.

Од проміння золоті озера
день новий у синяві розлив,
і уже на річку піонерів
провели вожаті з таборів.

Я услід маленьким, смаглоликим
задививсь. А даль, як сурми мідь,
вже над пляжем їх веселим криком
срібно так і радісно дзвенить.

І згадав дитинство я далеке...
Не співала срібно сурми мідь,
над Дінцем летіли в даль лелеки,
дим заводу линув у блакить.

Не ласкала зору даль знайома,
безтурботний не звучав мій сміх,
і щеміла в мускулах утома
від посилок з цементом важких.

Наді мною гаї зелені віти
нахилив у сріблі рос густих,
а повз мене з сміхом панські діти
йшли кунатись в хвилях голубих.

Роки йшли, росли, як гори, муки,
і в пожарах небо розцвіло...
Ми взяли гвинтівки в юні руки,
щоб пужди ніколи не було.

Щоб розправить крила соколинні
ми змогли, кипіла боротьба,
щоб у нашій зоряній країні
не було ні пана, ні раба.

Ліне вечір на стени крилаті,
і од річки в сляйва океан
піонерів провели вожаті,
лиш гримить далеко барабан.

11.VII.1948

*

Надходить вечір... Синім лапом
він простягає тінь свою.
Я над Дінцем моїм коханим
в тумані споминів стою.

Дивлюсь на дим, що гордо лине
над незабутнім лоном вод.
Здоров, воскреслий із руїни,
мій рідний содовий завод!

Як сумував я за тобою,
як спив про димні небеса!..
Здоров, мій страднику, герою,
степів Донеччини краса!

Ти знов простят над гасм крила,
щоб рідний край шумів, як сад.
Сюди, сюди, сюди летіла
моя душа крізь грім гармат.

Донець!.. Тобі крізь дні тривоги
з любов'ю слав я свій привіт.
Мої маленькі босі ноги
тут на піску лишали слід.

Складав пісні тобі одному,
мій тату світлий, мій Донбас!
Це тут, у сквері заводському,
я слухав музику не раз.

Це тут росли ми і любили,
це тут ми юними були,
це тут на щєбінь ми ходили
і відсіля на фронт ішли.

Шуміть, сади мої ласкаві,
дзвеніть, знайомі хвилі вод!
І знов у радісній уяві
я повертаюсь на завод.

Як я люблю тебе, титане!
Це ти по грозах світових
в труді свої загоїв рани,
як я свої — в піснях дзвінких.

12.VII.1948

*

Садів аромати в промінні розлиті...
Це — ти, о мій зоряний край!
Щохвили, щомиті, як пtiця в блакиті,
співай, моє серце, співай!

Співай про усе, що тебе хвилювало
й що буде тебе хвилювать.
В просторах ясних, де гриміла навала,
зникає руїни печать.

Співай, моє серце, хай сонце крізь груди
тобі, як і другим, сія.
Співай, моє серце, про те, що ці люди —
помножений радісно я.

Співай, моє серце, про день, про жоржини,
про молота радісний стук,
про те, що ці горді й могутні машини
є наших продовження рук.

Співай про весну, що вквітчає собою
щасливі простори землі,
коли полетять понад стягів прибої
до дальніх планет кораблі.

Я знаю, ще будуть кривавії грози,
але назавжди після них
забуде земля про страждання і сльози
під сяйвом зірок золотих.

І стане вона для усіх батьківщина,
І щастя розквітнуть цвіти,
бо звіра навек подолає людина,
щоб вільно в майбутнє іти.

12.VII.1948

*

Крилом орла над бором хмара
уже встає з зорі пожара,
де янтаріє далина,
крилом орла пливе вона.

В зірниць узорі огню
вже чути перекати грому,
і гай тривожно зашумів,
рясних чекаючи дощів...

Привіт тобі, гроза липнева!
Вже нагинаються дерева
під хмарним вітром, як лоза,
і впала першая сльоза,

і ще, і ще, і вже їх злива
шумить, незборна і бурхлива,
а в вишині огнів краса
узорить темні небеса

і грім розгойданий гуркоче,
мов спопелить усе він хоче
огнем і в небі, й на землі...
Кров на орлиному крилі...

О ні, не кров, зоря то тане...
Уже стомилися титани,
і меркне у розриві хмар
зорі погашений пожеар.

Не шарудить соснова глиця,
од неба сліз трава сріблиться,
вогні над синію дальніх нив
лишневий вечір засвітив.

Замовк блаженний плач природи.
О ясні зорі, тихі води
і благовісний шум дібров!..
Чи не така і ти, любов?

13.VII.1948

*

Кожний з нас трудар і воїн,
ми — гроза ворожих зграй.
Тільки той життя достоїн,
хто кохає рідний край.

Ми пройшли грозу залізму,
й тільки той безсмертним став,
хто у битві за Вітчизну
без вагань життя віддав,

хто зустрів страшну негоду,
не вклоняючись громам.
Вічно в пам'яті народу
їх сіяти іменам.

На могили їх у сумі,
вітре, пісню понеси.
У знамен багрянім шумі
їх я чую голоси.

Чую їх ходу залізу,
мільонних кроків дзвін...
З нами руки їх Вітчизну
підіймають із руїн.

Руки рідні і прозорі,
що в громах пробили шлях...
І горять кремлівські зорі
у безсмертних їх очах.

15.VII.1948

*

Хилять віти в задумі осики,
одшуміла дощів каламуть.
Гайвороння над вербами криків
не чуєть.

Ще зелене, пахучеє літо
в довгих травах звитяжно іде,
в барви райдуг і квітів повите,
молоде, молоде.

Небо рідне синіє, як очі,
що віддав я любов тільки їм.
І про осінь я думать не хочу,
коли літо у серці моім.

14.VII.1948

*

Залило водою луки,
залило.
Простягни до мене руки,
щоб відчув я їх тепло.

Промінь пада на долівку
й теплим золотом тече.
Нахили свою голівку
на моє плече.

Щоб не знать ніколи муки,
вічно серце щоб цвіло.
Залило водою луки,
залило.

14.VII.1948

*

Немов дзвенить проміння запашне
од бджіл і квітів... Сад увесь співає
й душа моя... Чарує все мене:
і листя шум, і неба синь безкрая,

і сльози рос на ніжних пелюстках
квіток моїх, що рвати їх не хочу.
Мене п'янить солодкий їхній пах,
і колір їх мої чарує очі.

Там десь кує зозуля у гаю,
і дзвінко так її кування лине.
О як люблю природу я твою,
моя свята, безсмертна Україно!

Твої міста в просторах голубих
мені шумлять, синіють рідні села,
твоїх дівчат смуглявих спів і сміх
в полях звучить, як музика весела.

Не знать тобі ніколи лихоліть.
Стою в квітках, тобою вічно юний.
Асфальт шосе машинами шумить,
гудуть дроти, неначе срібні струни.

Далеко десь дощами одшумів
ліловий обрій, дальньо грім гуркоче,
пливуть на травах тіні літаків,
я небо п'ю, як сині щастя очі,

губами й серцем, поглядом і всім,
що є в мені, усім, що зветься мною,
диханням, співом радісним моїм,
що попрощавсь уже навік з журбою.

Шуми ж, мій сад, шуміть, усі сади,
усі сади моєї України!
Я вас люблю, як і любив завжди,
і в щастя дні і в горя злі години.

Я од кохання хочу впасти ниць,
о краю мій, тобою кров клекоче...
Стою в квітках, у сяйві й співах птиць,
і сльози щастя заливають очі...

15.VII.1948

*

О бурі поривів безумних
в ті дні, як ми юні були!..
На київських вулицях шумних
каштани давно одцвіли.

Каштани чи юність? До бою
я в грози пішов до мети.
Розквітнуть каштани весною,
а юності знов не цвісти.

Дзвенить вона тільки у струнах
і має у пісні крилом.
Я бачу веселих і юних —
продовження наше кругом.

І серце моє молодіє,
не никне чоло у журбі.
О юність, ти наша надія,
майбутнє належить тобі.

Од бою ми йшли і до бою
в жаданій радості дні.
Ми бились за тебе... й з тобою
розвіяли почі страшні.

Хай брови сивіють... Ми люди.
Душа ж моя юнню сія,
і старості знати не буде
закохана пісня моя.

15.VII.1948

*

Як можна забути ті грози криваві,
що чорно шуміли по нашій землі,
ті грізні походи в звитяжницькій славі,
тривожні міста у диму і у млі,

і села в пожарах, і заграви в хмарах,
розстріляних діток маленькі тіла,
і плач материнський, і небо в стожарах,
і кров, що Дніпром аж до моря текла.

Як можна забути страждання й прокльони
народу мого, що не здався катам,
що бився криваво!.. Бо ми ж — міліони,
бо жити навчилися ми вільним життям.

Бо нам допомогу братерські народи
і з півночі, й сходу крізь бурі несли,
і з ними ми, вільні й навік неподільні,
одною сім'єю у дружбі зросли.

Ми стали ще дужчі, і сонце над нами
сіяє, як знак, що не буде зими,
що горя не буде. Трудом і боями
Жовтневую славу помножили ми.

18.VII.1948

*

Оддзвеніли коси, одшуміло жито
і лягло в покоси, наче рать побита...
Колоскам не гнутись вітрові під ноги,
напилися зерна сонця золотого,

сонця золотого і земного соку,
щоб сіяло людям щастя карооке.
Далі йде, все далі щедре, любе літо.
Оддзвеніли коси, одшуміло жито.

18.VII.1948

*

Сонця сушать промені
рбси,
ходить вітер по стерні
босий.

Ходить вітер і пита
з болем:
«Де поділо ти жита,
поле?»

Чують далі голубі
голос:
«Не хитати вже тобі
колос.

Людам краще щоб було
жити,
попід косами лягло
жито».

Осушили промені
роси.
Ходить вітер по стерні
босий.

19.VII.1948

*

Білі вітрила у синьому морі,
чайки як срібний той цвіт.
Нам не берези струнки, білокорі —
пальми свій слали привіт.

В бризках солоних лице твоє миле,
вітер, цілунки і сміх...
Синіми лавами хвилі летіли
й тихо лягали до ніг.

Ти пам'ятаєш?.. Ми довго стояли,
слухали хвиль передзвін.
Сонце з-за моря й хмарок випливало,
як золотий мандарин.

Сонце Абхазії... В щастя хвилинах
зникли і простір, і час,
наче в квітках і в піснях солов'їних
юність вернулась до нас.

В сяйво із ночі виходив з тунелю
поїзд, гриміли мости.
Море, і гори, і сонячні релі...
Я пам'ятаю. А ти?

19.VII.1948

*

Я іду повз пам'ятник Богдана,
де шумить Софіївський майдан,
і асфальт на сонці наче тане,
як на луках голубий туман.

Гордий вершник, сяйвом весь повитий,
мов кричить пародові: «Живи!»
Кінь летить, і бронзові копита
наче рвуть дорогу до Москви...

Даль йому огнями салютус,
він летить до стягів дальніх мет,
і проміння сонячне цілує
булаву, простягнену вперед.

19.VII.1948

*

Сіяють світи над світами,
за ними — світи і світи.
Так вічними щастя огнями
в душі моїй, пісне, світи!

Світи, щоб ніколи не знати
утоми в труді і в бою,
щоб з небом я міг порівняти
закохану душу мою.

Будь фарбами вічно багата,
мов квіти у ріднім краю,
щоб з садом я міг порівняти
закохану душу мою.

Будь вічно бентежна й крилата,
як хвилі, що зором їх п'ю,
щоб з морем я міг порівняти
закохану душу мою.

20.VII.1948

*

Я на квітки дивлюсь ласкаві,
що мріють в сонячнім огні,
і знов встають в моїй уяві
донецькі гори крейдяні.

Там я блукав, там рвав я квіти,
на шахтах вугілля збирав,
як був малим. Там лине літо
таке ж, як тут, над морем трав.

Шумить завод там над рікою,
кричить гудок крізь диму муть
і повз конторку прохідної
мого дитинства друзі йдуть.

До них, в село, що під горою,
од серця струни простяглись...
З оклунком білим під рукою
ось так же йшов і я колись.

Все зберегла моя уява:
ті ночі зоряні, ті дні,
й як усміхалася смуглява
в цеху грімливому мені.

І як ішов на гуркіт грому,
що слав в лице заліза спів,
і як вернувся я додому
після невиданих боїв.

Летить же, думи, в даль юрбою,
туди, за синяву озер,
де біля школи заводської
шумить крилато рідний сквер,

де сонця блиск упав на трави,
немов когось шукає він...

І де та дівчина смуглява,
жоржини цвіт, гітари дзвін?..

Відбив Донець там синь гарячу,
що мріє в сонячнім огні...

Як хочу знов я вас побачить,
донецькі гори крейдяні!

21.VII.1948

*

Лине пісня хутко
та туди, туди,
де мутна Бахмутка
й Химівки сади.

Стежка там вузенька
в'ється в даль степів,
де я пас маленьким
та чужих корів.

Хмари русокосі
в тихім сяйві дня.
Ноженята босі,
золота стерня.

Там я слухав з болем,
як вітри гули.
Хлопчики до школи
в Званівку ішли.

Хлопчики хороші
ійшли у першій клас.
Я ж не міг, бо грошей
не було у нас.

Падав дощ із сині,
шарудів між трав,
в маминій кохтині
я з кийком стояв.

Довго так з журбою
я дививсь на шлях.
Вітер наді мною
плакав у дротах.

Я стояв мов цятка,
в зорі горя гать.
Вивчив мене татко
по складах читать.

Я пішов до школи,
потім на завод.
Даль широкопола,
блиск донецьких вод.

Бойові тривоги,
тихий жах загравав...
З хлопчика малого
я поетом став.

Лине пісня хутко
та туди, туди,
де мутна Бахмутка,
Химівки сади...

21.VII.1948

*

Десь у горах гудуть гармат залізні крики,
там небо від пожеж завихрене й руде...
В маленькій Греції на бій народ великий
за честь свою і за життя іде.

Ридає там земля, снарядами розрита,
що стала од крові руда, неначе мідь.
Хай зброєю й злото шлють потвори з Уолл-стріта,
народної душі ніколи їм не вбить.

Над трупами бійців печальний ворон криче,
але живі вже йдуть на грізну зміну їм.
Я вільною тебе, моя Елладо, бачу,
ти садом розцвітеш над морем голубим.

І ніч броньовану, що йде в страшних загравах,
одіб'є назавжди сердець народних мур.
І очі радісні твоїх красунь смуглявих
вітати будуть день, що прийде після бур.

В долини з синіх гір течуть крові озера,
і вже сіяє даль крізь ночі голуба.
То на звитяжний бій ідуть сини Гомера
за Грецію нову, без пана і раба.

21.VII.1948

*

Дихання осені уже на квіти впало,
у зелені дерев сумує де-не-де
уже пожовклий лист... Прозоро ї тихо стало,
і холод голубий алеями бреде.

Так і в крові моїй я чую тихий голос,
що осені пора по днях моїх бреде...
І хоч іще густий і чорний в мене волос.
та сивиша у пім сріблиться де-не-де.

Та доки буду йти я милою землею,
диханням весняним пісень і дум моїх
я вкрию од вітрів квітки душі моєї,
щоб не згубив навік осінній холод їх.

Їм старості нема. Любов до Батьківщини
їх молодить завжди під поглядом твоїм.
І осінь днів моїх я радісно зустріну
і до кінця життя залишусь молодим.

14.VII.1948

*

Дала ти могутні нам крила,
щоб світлий творили ми час,
о земле, що нас породила
ї зростила для радості нас!

Плодами покрила ти віти,
шляхи провела голубі.
То як же тебе не любити
і вірним не бути тобі?

Гне вітер над ставом калину,
шле сонце огні на ріллю.
Люблю твою кожну стежину
і кожну квітку люблю.

Люблю я від першого крику
й віддам тобі все без жалю.
Вмістилась така ти велика
в маленькому слові «люблю».

20.VII.1948

*

Вже скосили гречку, осінь недалечко,
місячна вуздечка впала на поріг.
І трава шепоче про небесні очі,
що крізь далі ночі сяйво шлють до ніг...

А туман, де луки, ломить білі руки,
глушить ночі звуки маревом густим.
Тіні, тіні, тіні... Не дзвенять у сині
співи солов'їні за вікном моїм.

Пісню калинову я складаю знову,
і з людьми розмову серцем я веду...
Тишина, ні руху... Небо землю слуха,
падають десь глухо яблука в саду.

18.VII.1948

*

Гей, шумливе місто, ліхтарів намисто,
радісно й барвисто на душі моїй.
Я піду з юрбою мрійною ходою,
неба наді мною зоряний прибіій.

А в землі траншеї, автоген яснеє
сйиво шле, як шлеї, з голубої мли.
То не шлях Батиїв, де ми гнали зміїв,—
од Дашави в Київ труби пролягли.

Знов над ними бруки шин відіб'ють звуки,
де в дроти сторуко небо заплело,
щоб землі глибини слали без упину
в серце України сйиво і тепло.

Люди, мої люди, як нам гарно буде,
п'ють повітря груди трунок запашний.
Мрійною ходою йду я Прорізною,
й неба наді мною зоряний прибіій.

18.VIII.1948

*

Встають міста над збитою землею,
де рвали даль гарматні залпи злі,
і славлю труд я піснею своєю,
щасливий труд радянської землі.

Усе звучить, як музика крилата,
малює даль густий заводів дим.
З колгоспних піль рум'яні йдуть дівчата,
і славлю їх я співом молодим.

Ми розігнали хмари пенависні,
і сонце знов сміється нам з висот.
Аж поки жив, я славить буду в пісні
мою Вітчизну, Партію й народ.

18.VIII.1948

*

Як серце осені печальної не хоче
і голого гілля в байдужім сяйві зір!
А вже коротші дні і холодніші почі,
і айстр сумна краса милує тихий зір.

Та знаю, пройдуть дні природи умирання,
і одшумить зима, й земля воскресне знов,
як стрічі жданий день після ночей розстання...
Так і твоя, мій друг, повернеться любов.

18.VIII.1948

*

Вечір, вечір чорнобривий,
б'є копитом кінь.
Не кошлять йому ти гриви,
вітре-вітровинь!

Про дороги й небезпеки
ти йому не ний.
Понеси мене далеко,
друг мій вороний!

Понеси мене крізь ночі,
та бігом, бігом,

та туди, де сині очі
сяють за вікном.

Сяють, тихі і прозорі,
сповнені тепла...
Кінь стоїть, і мчаться зорі,
дзвонять вудила.

18.VIII.1948

*

На любов свою Україну,
що спилась тобі кожну мить,
ти звідти приїхав, мій сину,
де море Охотське шумить.

Мов сяйво ти ллєш мені в груди
з очей твоїх карих озер...
Чи мріяв колись я, що буде
синок мій морський офіцер?

О море любові безкрає,
хвилюєш ти серце до сліз...
А він мені вірші читає,
що з Дальнього Сходу привіз.

Дивлюсь я крізь сльози на сина,
середнього сина мого...
Цілуй його, сонце Вкраїни,
як зір мій цілує його!

Миколо, недовго зі мною
ти будеш... Чекає тебе
за даллю степів, за тайгою
дихання морів голубе.

Я гордий тобою, мій сину!
Хай серце не знає нудьги,

де жовті піски Сахаліну,
Амуру круті береги.

Як чайка, що мчить над водою,
де темряву промінь зборов,
і там буде, сину, з тобою
смуглявого батька любов.

18.VIII.1948

*

Поїзд прогуркоче, й знову тишина.
Сині чари ночі, місяць край вікна.
Десь мотора шуми, мов далекий дзвін.
Думи, мої думи, з вами я один.

Наче павутиння, липуть промені,
ніч передосіння тоне в тишині,
і у тишині я, молодий немов,
як моя надія, як моя любов.

Напливає спокій та з усіх кутків.
Я не одинокий, бо зі мною спів.
Мріють карі очі, їм немає сна.
Сині чари ночі, місяць край вікна.

19.VIII.1948

*

О весно днів моїх, тебе я в пісні кличу,
і ти до мене йдеш, смуглява і струнка,
з донецьких берегів... В зорі твоє обличчя,
і на чолі моїм ясна твоя рука...

Прозора і ясна, я бачу даль крізь неї,
пожари, і гармат я чую дальній грім.
Де шахти на горі, я димною землею
в шинелі сірій йду смуглявим, молодим.

На грудях патронташ, в руках рушниця чорна,
й обмотки на ногах у глині і крові...
Я йду, і йду, і йду до мене, наче з горна...
То молодість моя, то спомини мої...

Ось я прощаюся з навік уже чужою
в Бахмуті дальньому... Скінчилися бої.
Ось я в сльозах іду хитливою ходою...
То молодість моя, то спомини мої...

І Харків ось шумить... Я вже поет відомий.
Я ще робфаківець, а вже на основнім
студенти вчать мене... О днів далеких промінь!
О дні, коли я був безжурно молодим!

Я з дівчиною йду, і у покірні губи
її цілую я на вулиці при всіх,
і ручаї дзвенять так весело і любо,
і юний сміх звучить, наш безтурботний сміх.

Невже світає вже? Як швидко ніч промчала!
Я в дзеркало дивлюсь... Уже сивію я,
але за все, за все, що в серці одсіяло,
я дякую тобі, о молодість моя!

19.VIII.1948—1958

*

Світає. Повнішають звуки,
чіткішають фарби. Зоря
багрянні розкинула руки
у небі немов з янтаря.

І серце світає тривожне
і ніжне таке, як колись.
Я бачу росиньку кожну
на вітах, що в синь простяглись.

Тікають 'сполохані тіні,
а даль і прозора, й дзвінка.
І тонко над лоном Ірпіні
гудок лісопилки гука.

Крізь молотів пісню залізу
я чую в диханні землі,
як стукає серце Вітчизни
у древнім і ріднім Кремлі.

19.VIII.1948

НА БАТЬКІВЩИНІ

Це тут, на Каміння, гулять ми
ходили
в далекої юності дні.
А потім додому я йшов за могили,
на Верхнього дальні огні...

До щастя ішов я, неначе із горна,
багато я стер підшов...
Це тут, на Базарній, жила неповторна,
моя чорнобрива любов...

О миле Лисиче! Де друг мій Кашцев,
Петро незабутній, що з ним
не раз я ділив і хороше і зле
в той час, коли був молодим...

Де Ваня Шараров?.. Всім серцем ласкавим
його я, мов брата, любив...
В ті роки далекі... Струнким і смуглявим
я бачу його між садів...

Ми йдем. Десь гітари жаліються струни,
на душу наводять журбу...
А Ваня, того що щасливий і юний,
кричить в грамофонну трубу...

Кричить і синяється, наче в знеможі,
і усміх цвіте на вустах...
А крик, наче виклик печалі й тривозі,
луною гримить у садах...

Тебе не пізнати сьогодні, Лисиче!..
Багато пройшло уже літ...
І сльози моє заливають обличчя,
шлю серцем тобі я привіт!

Війна громадянська, війна Вітчизняна...
Ми бились, щоб стати людьми.
А нам у обличчя, немов із туману,
гули за громами громи...

Идуть запорошені радісні люди.
О миле Лисиче моє!..
Встають за Дінцем корпуси Лисхімбуду —
продовження славне твоє.

Усе ми зробили. Замовкли гармати...
Так здрастуй, мій вугільний край!
За співи про тебе і юність крилату
ти сина свого зустрічай.

Вересень, 1948—1958
Лисиче

ТРЕТЯ РОТА

Павлу Безпощадному

Я до тебе прийшов, моя мати,
Третя Рота, кохана моя,
щоб ще краще про тебе співати,
як співав у минулому я.

Про Донець і завітчане поле
в голубому розгоні доріг,
про завод і про шахти навколо,
про людей героїчних твоїх.

Не забудь нам про молодість хмуру,
дзвін кайданів і кров поміж трав...
І на шахті парторга Сосюру,
брата рідного, я цілував.

Любий Януш!.. Я бачив: сивини,
сльози-роси спливали по них...
Ти згадав, як із тьми-домовини
йшли в боях ми до днів золотих.

Шестопалов... Ми грали у пера,
як маленькі з тобою були,
а тепер ми — життя інженери
і до щастя з народом прийшли.

Більше ночі не прийдуть прокляті,
о мій краю вугілля і руд!
В Безпощадного Паші кімнаті
я співаю про зоряний труд,

Мій поете, мій брате, з тобою
ми з шахтарської вийшли сім'ї,
щоб співать про гудки і забої,
про людей, що твої і мої,

про шахтьорів, що в небо крилате
підіймають і місто, й село.
Бо якби не було їх, мій брате,
то з тобою б і нас не було.

Третя Рота... Донець і кональні,
дим заводу над синню ріки...
Як салюти, гудуть привітальні
над віками Донбасу гудки.

Вересень, 1948—1958
Ворошиловград

*

Обрії кармінні, далі журавлині,
спів пташиний в сині і жита, жита...
Я такий прозорий, наче небо й море,
і в сльозах солодких радісні уста...

Васильки і сонце... Де я бачив сон цей?
Вітряки крилами кликали мене...
Може, голі віти, може, тільки вітер,
що пожовкле листя по садах жене...

Ні, не сон ті дальні вітряки крилаті,
і уста, і сльози в радості хвилини...
Щастя синьооке ходить по кімнаті,
дивиться на мене, а між нами син.

3.VI.1947

*

Пробиває хмари гордий наш літак.
Що для нього вдари вітряних атак?
Ось уже і сонце, синя-синя путь,
а під нами хмари хвилями пливуть,

наче біле море... і в розриві їх
ледве видно ниті сплетених доріг...
Не стискають серце ні журба, ні жаль,
лиш моторів гуркіт розриває даль.

У маленькі вікна ллється сонця мідь,
і здається, серце птицею летить,
тільки кров клекоче... Вище й вище путь.
Тільки сині очі у душі цвітуть...

8.VI.1947

*

До нас, до нас, на верховини,
хто серцем сонячнокрилат.
У нас людина для людини
не звір, а наче брату брат.

Покиньте чорні катакомби,
де тільки ночі злої гніт,
і з світу атомної бомби
йдіть у радісний наш світ.

Ми кличем вас. Життя орлине
творить без кривди і без тьми.
Ідіть, ідіть на верховини,
такими будьте, як і ми!

9.VI.1947

*

Одгриміли фронти, одгриміли,
кулі спів зупинили жалкий.
І до сонця знялись наші крила
у красі і у силі своїй.

Вже не мулить гвинтівкою плечі,
і у сяйві небесних огнів
соловей про кохання щебече
в тишині ароматних садів.

Розливаються срібні рулади,
і, як пісня про нашу могуть,
на руїнах сумних колонади
гомінливих кварталів встають.

Лиш, як спомин ясний, наді мною,
що в душі неповторно сія,
на стіні подарунок героя —
партизанська шаблюка моя.

10.VI.1947

*

Знову пісня лине,
як було давно.
Ранок солов'їний —
у моє вікно.

Зорі-зоряниці,
у росі трава.
І щебечуть птиці,
і душа співа.

О життя зелене
в гомоні дібров!
Мов весна до мене
повернула знов.

Сповнена любові,
щастя і надій,
усміхнулась знову
у душі моїй.

Наче взяв у неї
я, життя п'ючи,
юності моєї
золоті ключі.

18.VI.1947

*

Сині клени на зорі,
а у полі косарі.
Літаки у вишині,
сонце, щастя і пісні...

Розливає молот звуки
і сіяє сіл краса,
де руїни скорбні руки
простягались в небеса.

Гей ти, даль моя зелена!
Грають коники в траві,
і стоять в шоломах клени,
наче витязі живі.

1947

*

Південне море, блакитне море,
шумиш ти з вітрами в бою.
Стоять над тобою засніжені гори
і думають думу свою.

Над ними пливуть пурпурові хмарини,
під ними — долини в цвіту,
і в листі зеленому снять мандарини
про казку свою золоту.

Десь пісня дзвенить і, мов райдуга, тане,
помножена в серці стократ.
Де листя схилили в задумі платани,
магнолій пливе аромат.

Дивлюсь я на море, широке, безкрає,
незнаної повне снаги,
що десь там далеко за синь-небокраєм
в далекі гримить береги.

І хочеться в небо, як птиця, злетіти,
як чайка, що срібним крилом
на сонці майнула... О щастя, о віти!
Здається усе мені сном.

Що ось я проснусь... Загуркочуть машини
по бруку, що в сонці — як мідь,
і київський день у кімнату полине,
крилом золотим зашумить.

Але це не сон... Біля мене кохана,
неначе берізка струнка...
Але це не сон. Вітер клонить банани
і віяла пальми торка.

Над морем блакитним так свіжо і любо,
я мріями юн і крилат.
І наче од губ, що впились в мої губи,
магнолій пливе аромат.

28.II.1948
Гагри

*

В твоїх очах усі мої надії,
уся любов в їх зоряних морях,
і все, чим снів і ждав чого в житті я,—
в твоїх очах.

В їх глибині — краса душі твоєї.
Аж поки кров свій не спинила біг,
моя любов сіятиме зорею
в очах твоїх.

І сріблом хай мої так густо скроні
уже життя осінній вкрив іней,
цілую я твої вузькі долоні,
і, як юнак, дивлюсь в огонь очей,

і в них тону, як у небеснім морі,
там, де світів шалений, вічний біг...
В моїй душі завжди сяють зорі
очей твоїх.

3.VII.1948

*

Сурми щастя заграли
над землею мою,
де страшної навали
одгули батареї.

Із глухої руїни,
в ночі смертної муки
підвели Україну
в небо збратнені руки.

І такими вогнями
вся вона засіяла,
наче в небі над нами
світла райдуга встала.

5.VI.1948

*

Гей шумить, вітри крилаті,
в ишеницях густих!
Скільки сонця в серці, й хаті,
і в очах моїх!

Темна ніч гула залізною,
ми в грозі були
і з боїв тобі, Вітчизно,
сонце принесли.

Пронесли крізь ніч грозову
ми звитяжний стяг.
Налило пам сонце знову
вишні у садах.

Вийду, вийду я у поле,
скільки щастя й мрій...
І шумить, шумить навколо
край радянський мій.

Знову пісня гордо летиться
до дзвінких висот,
і стискає радість серце
та за свій народ.

Там заводи як титани
під металу дзвін
в неба сині океани
встали із руїн.

І гудуть дроти веселі,
і летять туди,
де на згарищах оселі
встали як сади.

Там міста в рожевім майві,
що були у млі,
і у сонячному сяйві
грають їх шпилі.

О життя моє кохане,
я в твоїм саду,
де не стану, де не гляну,
де я не піду.

Жито хилиться в поклоні
в сяйві з висоти.
Десь кричать залізні коні,
десь гудуть мости...

21.VI.1948

*

Проїшли дощі, стрясають срібні сльози
зелені віти над твоїм чолом.
Уже за лісом десь далеко грози,
й мигтять зірниці... Свіжо так кругом.

З тобою теж немов були в грозі ми,
я чую знов тепло твоїх долонь.
О сонця два під віями густими,
яке це щастя — пити їх вогонь!..

24.VI.1948

*

О ні, не лист осінній
любов моя.
Все дужче очі сині
кохаю я.

Я вже не юний, люні.
За тим нема жалю.
Що далі я од юні,
то глибше я люблю.

Незлічні світять зорі,
мені лиш ти — ясна.
Багато хвиль у морі,
та ти між них — одна.

Шумлять поля в розцвіті
у рідній стороні.
З усіх квіток на світі
найкраща ти мені.

Зорею вітер віс
у багрові знамен.
Твої ім'я «Марія»
найкраще всіх імен.

16.X.1948
Одеса

ШАХТАРЕВІ

Вітчизні, що як сад сіяє над віками,
ти віддаєш свій труд і пориви ясні,
і сонячний вогонь, загуслий в чорний камінь,
ти здобуваєш їй в підземній глибині.

І цей вогонь тече, як кров у людських жилах,
у домнах, і цехах, і в топках поїзних,
щоб ми здійснили все, про що в бажаннях смілих
ми мріємо, йдучи до весен світових.

Щоб швидше йшли в труді до щастя і добра ми,
для дружби й перемог гартовані в борні,
ти зорі засвітив над рідними копрами,
і з зорями Кремля сплелися їх огні.

Уже не кайла дзвін у млі забоїв лине,
де лампочок вогні хитаються руді,—
вгризаються в пласти нестримні врубмашини,
що силу рук твоїх продовжили в труді.

І там, де теплий дух як спомин днів далеких,
під золотим Дінцем і тихим шумом трав,
електровози мчать вагончики по штреках,
де коногона свист протяжливо лунав.

О степ Донецький мій, в твоїх ярках шипшину
колись малим я рвав... О край мій вугляний,
про тебе до кінця співать я не покину,
хоч і давно покинув я забій.

Шахтарю, рідний край пишається тобою,
тебе вітає він, підземний брате мій!
Синіє далечінь, кричать гудки юрбою,
і як володар йдеш ти по землі своїй.

Здобули землю цю ми в бурі й небезпеках,
навіки од нероб її звільнили ми.
Ще йдуть твої брати у тьмі в краях далеких,
на тебе дивляться з надією із тьми.

Там Греція в крові, Китай пожеж огнями
клекоче і гуде, там кряче ворон-птах,
і мавпа в смокінгу сидить там над штиками
на горах золота з сигарою в зубах.

І бомбу атомну вона в руках тримає,
і шле загрози нам... Але як скеля ми
над морем буряним, що хмурих небокраї
і б'ється в наш граніт холодними грудьми.

Спокійні й горді ми. Живих у тьму німую
не кинуть атомів енергії сліпі.
Озбрєсна любов, шахтар, твій труд вартує,
як і поета спів, присвячений тобі.

1949

ДОНЕЧЧИНО МОЯ!

Минула довга ніч... Любов моя безкрая,
Донеччино моя, весни вже час настав.
І знов в лице моє дихання Первомай
песуть вітри швидкі од квітів і од трав.

В кривавій боротьбі минуло днів без ліку,
ти вільний знов, Донбас, і зводишся до зір;
а над Дінцем шумлять ті ж верби і осики,
що їх відбив навік мій тихий карий зір.

На них сліди боїв, як чорні горя плями,
все бачили вони: й як содовий завод,
де я робив і ріс, ворожі бомби рвали...
Все бачили вони над лоном тихих вод...

На них сліди боїв, як щастя блискотіння
в очах коханої в єднання світлу мить.
Все бачили вони в години воскресіння:
визвольників полки і сурм гарячу мідь,

і наші прапори, і зоряні шоломи,
і чули зойк катів, до смерті їхній біг,
і радісний наш спів, коли ми йшли додому
крізь огняні вітри безмежжями доріг...

Цвітуть жоржини хмар над синіми копрами,
мільйони рідних рук працюють день і ніч
в підземній глибині, возводять вежі й брами
на звільненій землі, для щастя всіх сторіч...

Ти чуєш, як двигтить і гупа під ногами,
як гримає вгорі?.. Це — Труд, всевладний Труд,
святий, розкований, як прапор над віками,
це — партія, це — ми, мій краю верб і руд!

Донеччино моя, в диханні Первомає
я шлю тобі привіт од вільного Дніпра
і спів, про тебе`спів, любов моя безкрая,
що на Україну знов прийшла весни пора.

1949

ЕДЗИ ОГНЕЦВІТ

Ти — дочка Білорусі,
а я — син України.
Та в єдинім ми русі,
душі в нас солов'їні.

Спільні й радісні кроки,
вітер, зорі і трави.
Білорусь синьоока,
Україна чорнява.

Ми в єдиному морі
з тьмою в грізному герці.
З твоїм серцем у хорі
і моє лине серце.

29.1.1949

*

Дощ немов надходить,
грозяно кругом.
Хмара зараз води
нам пошле крилом...

Блиснула зірниця,
та замість громів
заспівали птиці,
гай зашелестів...

Десь там, десь там чули,
в тумані поля...
Радісно зітхнули
небо і земля.

12.11.1949

*

Який тут рух швидкий, які спокійні люди,
русяві і гнучкі... Шалений рух машин
для них як серця дзвін і як здіймання грудей
в диханні рівному, як рибі — річки плин.

Вони зросли у нім, і з ним разом зростають,
і міняться із ним, міняючи його.
Спокійно світиться, мов полум'я безкрає,
їх звужених зіпиць загострений вогонь.

І я, донецьких гір, степів, гаїв дитина
і срібнодзвонних рік, у вирі цім іду,—
ї так молодо мені, і серце д'горі лине,
ї здається, я уже в шумливому саду.

Летять в блакить шпилі, як птиці невідомі,
ажурами мостів співає далина...
І постать Леніна, як мрій вселюдських промінь,
встає над садом цим, і мов летить вона,

а круг її, вгорі, внизу — аерольоти.
Який крилатий люд, які вони, які?
А дивний сад шумить, і з мармуру і злота
крізь майво віт густих чудесних вілл вінки

вплітаються в цей сад узорами такими,
що снилися лиш нам, що мріяли про них
у творчій радості, й з очима золотими,
в алеях юнки йдуть, і враз — немає їх...

О де вони, о де?... О юнь моя крилата!
Над кронами дерев дівочий лине сміх...
Я йду... Москва моя, ти всім народам мати,
як радісно в твоїх кварталах голубих!

У зелені дерев чаруйтесь, карі очі,
де стугонів бетон, я чую свіжий шум
зеленолистяний... Майданами клекоче
Москва — вселюдський центр вселюдських дій і дум.

19.II.1949

*

То змовка, то лине знову
моря сонний дальній рев.
Коло місяця багрове
тихо встало між дерев,

як лице... Чиє?.. Не знаю...
Й душу п'є мою...
З кипарисового гаю
я немов встаю

і лечу йому настрічу
я в уяві, гей!..
Скорбне місяця обличчя
в тьмі моїх очей...

15.III.1949

ДІВЧИНА

Тремтіли ще на листі роси,
зорею снили небеса...
З пустими відрами йшла боса
панеллю дівчина-краса.

Всміхались людям очі сні,
немов волошки у траві,
і плями вапна на кофтині,
пеначе рани бойові,

тремтіли в неї од дихання..
Все прокидалося кругом..
Вона пройшла, зоря світання
мов обняла її крилом.

18.VIII.1949

МАЛЯРКА

Вона фарбує стелю. Мов кольори зорі
загнали переливно у неповторній грі,
в її очах відбиті... Рум'яна і струнка..
Кладе на стіни квіти її тонка рука...

Тим квітам не вмирати, не в'янути, о ні!
Мов музика крилата звучить кругом... ясні
то фарби в зорі грають... Малярко чарівна,
з тобою заглядає в блакить шибок весна

і щедро силе квіти у фарбів дивній грі,
подібні до сіяння кремлівської зорі..
В вікно тебе я бачив, одягну не так,
і сявав комсомольський на юних грудях знак,

з медаллю партизанки... ти з юнаком ішла
і синіми очима сміялась і цвіла.
А зараз ти в спецівці. Та очі ті ж, ясні.
І грають, грають фарби на стелі й на стіні...

1949

*

Линуть хвилі бурхливі, осінні,
наче пляж заливає блакить.
Одшліфоване морем каміння
під ногами у нас шарудить.

І чайки над гудінням зеленим
мерехтять, наче срібні рої,
як над морем натхнення шаленим —
огнекрилії думи мої...

Ми йдемо. Все шумить і говорить,
гордим хвилям немає кінця.
І злилась з безкінечним простором
моя пісня, як наші серця.

10.X.1949

Гагри

*

Покосили сіно, стали жовті луки,
золоті й колючі стали од стерні.
А були ж зелені... Неба сині люки
вітер пробиває в хмарній вишині.

І зеленочолі хиляться тополі,
десь дощі снопами линуть на степи,
і зоря за ними погаса поволі,
а в дощу проривах — світляні стовпи.

Скоро будуть жито на полях косити,
домнами щоб квітла дужче далина.
Буде щедра осінь, коли щедре літо,
мій крицевий краю, житня сторона.

1948

ІВАНОВІ ФРАНКОВІ

Непробудний твій сон. А у ріднім краю
наступає пора солов'їна...
Ми вінки принесли на могилу твою,
їх для тебе сплела Україна.

Після бур і тривог, після горя й руїн
як сіяє вона, малинова.
І у хорі гудків лине молота дзвін
над веселими вежами Львова...

І шумить Борислав, а над зеленню трав
про звитяги шепочуть тополі...
Де нападників бич, як гадюка, сичав,
ходить сонце в колгоспному полі...

Скільки радості скрізь та у райдузі слав.
Ми прогнали злу ніч горобину.
О, коли б хоч на мить ти з моглили устав,
подививсь на свою Україну!

Як шумів би тобі посадовлений сад
над просторами Сяна й Славути,
як у гromі гармат старший російський брат
допоміг нам щасливими бути.

Ворогам ми за все відплатили стократ,
сяє сонце з Кремля нам привітно,
і, як птиця, злетів на вершини Карпат
гордий стяг наш багряно-блакитний...

Тож прийми наш уклін, слави й волі синів,
що всміхнулась нам доля орлина,
й під Комуни зорею на віки віків
возз'єдналась твоя Україна.

Заповіти твої, твоїх мрій огнецвіт
ми здійснили, відважні, уперті.
Спи спокійно, поет, у шоломі стоїть
біля тебе на варті Безсмертя.

РОСІЙСЬКИЙ НАРОД

Російський народе, наче сонце, ясний,
хай в віках сіяє образ твій прекрасний,
що затьмить неправда в бурі не змогла,
образ благородний, сповнений тепла.

Добрий ти і чистий, добрий до усього,
що, як ти, прямує в сонячні дороги,
що, як ти, боролось та за день із тьмою,
щоб іти до щастя світлою ходою.

Російський народе, витязю свободи,
ти простяг всім руки через гори й води,
щоб у дружбі жити, щоб косити жито,
рабською сльозою й кров'ю не полите.

Щоб земля квітуча та буяла в соках,
щоб драти співали по степах широких,
щоб повітря пити на широкий подих,
щоб ходило сонце в шахтах і заводах...

Над тобою сяє чаша неба синя,
під багряним стягом ти ідеш, Добриня,
день іде з тобою, котиться з гори ніч,
щоб навік загинув чорний Змій-Горинич.

В золотому леті лину я з тобою.
Ти ростиш поетів, геніїв, героїв,
і звучать про тебе співи солов'їні,
співи солов'їні на моїй Україні.

На моїй Україні, що тобою дужа,
що, як ти, до кривди й горя не байдужа,
що, як ти, не звикла гнутись під бідною
явором печальним над зелен-водою.

Мати Україна — радість солов'їна,
що цвіте під сонцем, як в росі калина,
та, що, як на пана з грозами пішов ти,
перша за тобою стала в лави Жовтня...

Російський народе, рідний старший брате,
о яке життя в нас світле і багате,
і земля родюча, і любов могутча
та до тебе, брате, що прогнав злі тучі

та разом із нами за далекі гори...
Нас піхто з тобою в світі не поборе.
Всі тебе ми любим, як любили зроду,
побратим Свободи, російський народі!

Хай земля рясніє правди прапорами!
Нам війни не треба. Всі народи з нами!
Геть же рабства ночі, ночі зла й негоди!
Всі народи хочуть мира і свободи,

щоб не лить для пана поту, сліз і крові,
жить, як ми з тобою, в дружбі і любові,
щоб змінить на плуга й молота багнета,
повернуть до сонця нашого планету.

1950

*

Туманіє гаю синь,
в росах трави змogli.
Колос викинув ячмінь,
солов'ї замовкли.

Як дзвеніли з вишини
щебети щасливі...
Та не змовкнули вони
у моєму співі.

Бо дала на довгі дні,
ночі та години,
Україно, ти мені
серце солов'їне.

1950

*

Ой ви, трави запашні,
луговії трави!..
Ходять сонця промені,
поміж вас ласкаво.

Я між ними — як у сні.
Думи спів гаптують.
Ходять сонця промені,
лютики цілують.

Ой ви, трави запашні
і шляхи орлині!
Ходять сонця промені
на моїй Вкраїні.

1950

*

Зеленіє жито, щоб ще краще жити.
Хай дзвенять і квітнуть радісні пісні,
і гудуть заводи, і сміються діти.
Будем добре жити в рідній стороні.

В стороні коханій, щастям осіяній,
що усі ми любим серцем і трудом,
на землі квітучій, нам борнею даній...
Хай пташки щебечуть за моїм вікном.

Хай живуть на світі мир, і труд, і спокій,
що за нього б'ються тисячі людей,
воля скрізь хай буде, і кохані щоким
хай цвітуть зорею од моїх очей!

1950

*

Хай молотів лине музика залізна
і сонце сіяє кругом!
Свій труд віддаєм ми на благо Вітчизни,
Вітчизну ми любим трудом.

Ми любим її і працюєм для неї,
щоб квітла вона, молода,
як сад весняний і як стяг над землею,
бо мертва любов без труда.

Будуймо, братове! Хай діло і слово
зливаються в крицю немов.
Ми любим Вітчизну святою любов'ю,
а труд наш і є ця любов.

1950

*

Золоті панелі, хлопчики в піску,
поміж ними грається дівчинка в вінку.
Дівчинка в віночку, голос як дзвіночок,
срібний і веселий, ніжний голосочок.

Я проходжу мимо, я на них дивлюсь
і у них Майбутньому піснею молюсь.
Будь для них, Майбутнєс, колосом густим,
яблуком у саді стиглим, наливним,
піснею веселою, що щасливить путь
в час, коли з роботи з поля юнки йдуть,
небом будь безхмарним, квітами в гаю,
що хвилюють душу молоду мою
ароматом, кольором... Музикою будь
і твого поета в пісні не забудь.

1950

*

Ой дощі широкі, ви дощі мої!
По садах не плачуть більше солов'ї,
не дзвенять про щастя, не хвилюють кров,
не благають зорі й місяць про любов.

Над садами сяє неба синя гать,
у гніздечках теплих солов'ята сплять.
Їх не тра будити од солодких снів,
та взяли поети солов'їний спів

і несуть між люди, щоб душа у них
кращою ще стала од пісень ясних
про Україну нашу, про людей її.
Хай живуть поети — наші солов'ї!

1950

*

Я люблю вечори синьоблузі
і далекі огні угорі.
Скоро трави косити на лузі
будуть срібні косої в зорі.

Їхній блиск наче п'ю я в уяві,
золотий їм даруючи спів.
Їх триматимуть руки смугляві
України моєї синів...

Світять зорі привітно й ласкаво
з голубої, як сон, висоти.
Так шуміть же ви, довгії трави,
перед тим як під сталлю лягти!

1950

*

Хмари впали на коліна,
бродить вітер у саду.
Полюбив шахтар дівчину,
чорнобриву, молоду.

Од громів глухих, далеких
лине цокання заліз,
мов летить у хмарних штреках
голубий електровіз.

В небі високо-високо
блискавок швидкий розбіг.
І шахтар цілує щокі
у краплинах дощових.

1950

*

Ой шуми ти, луже, нагинайтесь, лози,
на жита зелені лийтесь, перла-сльози!..
Я веселий, гей!
Як люблю тебе я, зоре непогасна,
так люблю, що в серці, як од сонця, ясно
од твоїх очей,
од очей щасливих... Тане даль у зливах,
і земля зітхає в краплях гомінливих,
срібних і дзвінкх.
Розгулись заводи, розшумілись води,
в'яне моє серце, в'яне з насолоди
од очей твоїх.

1950

*

Зелений вітер, пахнуть трави.
І день — як колос наливний.
Твій тихий зір, твій зір ласкавий
невже навік уже не мій?

Так. Ти пішла, високочола,
немов полинула у вись.
Невже не збудеться ніколи,
про що ми мріяли колись?

Не вірю я, моя ти люба!..
Ще зашумлять для нас сади.
Все, що твої шептали губи,—
в моєму серці назавжди.

День пахне, як твоє волосся,
що я лицем відчую знов.
І в сонця зблоті колосся
мені шепоче про любов.

1950

*

О прийди, моє серце, до мене прилинь
і з душі прожени горя тінь!
Серце в ранах було, та воскресло воно.
Стукни пальцем до мене в вікно.

Я чекаю. Не сплю. Як я можу заснуть,
коли кроків коханих не чують,
коли серце не спить і так тяжко болить,
бо тебе поклялося любить.

Де ти, де? Хтось іде... Може, ти, може, ти?!
В срібній вазі зав'яли цвіти...
І голівки у них — наче думи мої.
В моїм серці мовчать солов'ї.

Все чекають на тебе, чекають, мовчать,
бо без тебе співать не хотять.
А як прийдеш, вони заспівають ізнов.
Де ти, де, моя вірна любов?

1950

*

Думи в сон мене тягнуть... Я ж спати не можу.
Ночі холод, не вбий, не в'яли мою рожу,
не обсіпляться хай пелюстки молоді!..
Що я буду робити тоді?

Що я буду робить, як я буду співать,
коли буду любов тільки в сні цілувать,
обнімати її в одинокому сні...
О, як жити без неї мені?

Хай приходить вона, як весна чарівна,
як зоря з голубого тумана.
Ходить ніч, ходить ніч коло мого вікна,
плаче вишня рум'яна...

1950

*

Я так тебе люблю, моя ти Україно,
що серце солов'єм стає в груді моїй,
щоб вічно щебетать про тебе неупинно,
про те, що я твій син, що я обранець твій,

що я є твій поет, уславлений тобою,
народом зоряним і радісним твоїм,
за те, що я люблю його в години бою
і в славний час труда, що я навіки з ним.

Що я люблю його і в радості й печалі,
що серце я йому у пісні віддаю
в дорозі золотій в комуністичні далі,
що вже такі близькі. Прийми ж любов мою,

прийми мої пісні! Вони твої навіки.
Хай колос свій ячмінь вже викинув, та я
не змовк, як соловей... Бо твій вогонь великий
в душі моїй горить, о сторона моя,

країно сонця й Рад, героїв сад коханий,
моє дихання — ти і світ моїх очей!..
Світи мені, світи, зоря моя рум'яна,
щоб вічно щебетав твій ніжний соловей.

1950

*

Ще небосхил не потемнів
над гаєм стуманілим,
на трави вечір не стелив
зорі багряний килим.

Дзвенять дитячі голоси,
і на душі так ясно.
О скільки у тобі краси,
життя моє незгасне!

Голублю зір я майвом нив
неповторимо милим.
На трави вечір не стелив
зорі багряний килим.

1950

*

Над квітками, й травами, і над шумом площ
срібно так і молодо одсміввся дощ.
Знову птиці співами сповнили сади,
райдуга схилилася випити води.

А вода солодка, свіжа і ясна.
Люди йдуть веселії,— в їх серцях весна.
Обнімає землю небо голубе.
О моя Вітчизно, я люблю тебе!

1950

*

Ми радості люди. Ми — сонце, життя — ми.
До світлих віків прокладаєм ми шлях.
Посіяні зерна уже колосками
цілують друг друга в пахучих вітрах.

І я їх цілую побожно губами
в потоках проміння широких, густих...
О, як за ці зерна ми бились з катами,
що нам не давали посіяти їх!

Шуміть, колосочки, дзвеніть, наче струни,
хай пісня про вас не зав'яне повік!
Я славлю тебе по дорозі в Комуни,
крилатий і юний народ-більшовик!

1950

*

Гей, мости залізні,
квіти запашні!
Самольоти грізні
в срібній вишині.

Рідні самолёти,
неба висота,
голубі пілоти,
золоті міста.

У поля лечу я
піснею, як птах,
де зорю цілує
вітер у житах.

Не зорю — дівчину
хлопець молодий.
О моя Україно,
я навіки твій!

1950

*

Гаю, гаю,
мій зелений гай!
Та немає краю,
як мій рідний край.

І нема, й не буде
на усій землі.
Люди, мої люди,
щастя ковалі!

Вітер України
п'є моя душа,
і летить під шини
голуба соша...

Гаю, гаю,
мій зелений гай!
Та немає краю,
як мій рідний край.

1950

*

Голубий дротів розбіл,
мокрі тротуари.
Блиснув молнії батіг
та на хмар отари.

Як же в сійва й тіней грі
землю я люблю цю!
Плачуть хмари угорі,
з неба сльози ллються...

1950

*

Як промінь, що в морі проміння сія,
з тобою я злитий, Вітчизно моя,
з тобою лечу я в той радісний час
на щастя вершини, що світять для нас.

Я — крапля у безлічі крапель отих,
що линуть потоками вод весняних,
у рухові тім, що не зна вороття,
енергій могучих, що творять життя.

Я — шепіт листочка у шумі дібров.
Любов мільонів — моя це любов,
в труді, що єдна нас в єдину сім'ю,
і гнів мільонів — мій гнів у бою.

Бджолою збираю я радості мед
із квітів життя. Я — Комуни поет.
В біді, як мільйони, чолом я не ник.
Я — воїн свободи, життя робітник.

І щастя лиш в цьому, безсмертя лиш в цім —
завжди бути юним, завжди быть новим.
Не може погаснуть, хто світлом своїм
сієє з народом народам усім.

1950

*

У першому ряду ми
з піднесеним чолом.
Люблю я людські думи,
народжені трудом.

Все віддаєм йому ми.
Майбутнього ми люд.
Люблю я людські думи,
що переходять в труд.

У нім ми всі єдині
і вічно молоді.
Люблю я труд в людині
й людину — у труді.

1950

*

Не просто слів барвисті візерунки
дає в піснях натхнення геній нам,
як рух швидкий заплідненої думки —
огненным і нестримним почуттям,

а світ цілий, де в ньому, як у храмі,
живе ідея, зроджена життям
таких, як ми, що власними руками
будують світ, який належить нам.

Це — світ труда. Хай знає інженер це,
що з людських душ возводить світлий дім:
коли поет говорить з людським серцем,
він володіє розумом людським.

1950

*

Люблю я спочинок по пліднім труді,
коли у огнях електричних
лунають в садах голоси молоді
і радістю сяють обличчя.

Коли аромат свій вечірні цвіти
зливають з промінням янтарним,
коли відчуваєш, як кожний, і ти,
що в світі живеш ти не марно.

І музика душу хвилює до дна,
і місяць пливе над копрами,
мов срібний той човен... і в серці весна,
заквітчана щастя піснями.

Любов — наче повинь в очах і груді,
і в пісні слова — як лілеї.
Привіт вам, о люди мої молоді,
творці Батьківщини моєї!

Люблю я спочинок по пліднім труді.

1950

*

Ковані підкови, ковані шаблі...
Б'ються за свободу щастя ковалі...
Б'ються вдень і в нічку та у тих краях,
де блукав так довго ночі рабства жах;
б'ються у В'єтнамі й на Малайї теж,
і встас до неба полум'я пожеж
з гуркотом і гулом у небесну гать.
Палії воєнні в цьому всі згорять,
їм про це співає куль жагучий сміх...
Атомні бомби не врятують їх.
Ковані підкови, гострені шаблі...
Це іде Комуна по усій землі.

1950

*

Я — воїн життя. Нас багато.
І там, за морями, і тут.
Гудуть за морями гармати.
Там б'ються, щоб вільний був труд.
Там кров'ю забризкано жито
і землю хитають громи.
Там б'ються, там б'ються, щоб жити
щасливо і вільно, як ми.
Ми — приклад для всіх, хто не хоче
носити неволі ярмо,
хто руки здійняв, як і очі,
в ті далі, куди ми йдемо.
Там б'ються за світло завзято,
щоб слухать салюти побід.
Я — воїн життя. Нас багато.
Народів і меч ми, і щит.

1950

Письменники на відбудові Хрещатика. На передньому плані
П. Панч та В. Сосюра. 1944 р.

ВОЛОДИМИР
СОСЮРА

ЩОБ
САДИ
ШУМІЛИ

---

*радянський
письменник*

КИЇВ
1947

Титульна сторінка збірки «Щоб сади шуміли».

*

Перекрили ми всі норми,
все ми зважили.
Чорним золотом платформи
навантажили.

Свиснув поїзд, загриміло
в далі збуджені.
Наші руки, наче крила,
в праці здружені.

Десь летить за гори й води
в синь розколоту,
у міста і на заводи
чорне золото.

Ми, як билися, за весни
битись будемо.
Краї шахтарський, край чудесний
всі ми любимо.

1952

*

Перший раз коли у кліть широку,
глянувши тривожно у блакить,
увійшла дівчина кароока,
серце їй здригнулося на мить.

Кліть пішла все швидше і все швидше,
десь далеко сонце і поля...
Як вогонь, пашіло їй обличчя,
і здавалось — падала земля.

«Ти не бійся»,— глянуло лукаво,
усміхнулось тепло їй дівча,
і рука привітно і ласкаво
доторкнулась до її плеча.

Розцвіли блакитні верховини
у очах, як весни у гаю...
Дівчину з Західної України
прийняли в шахтарську сім'ю.

1952

*

Скоро в поле вийдуть трактори,
їм розкриють далі неба брами,
і весна зелені прапори
лиш для нас розгорне під вітрами.

Линь же, пісне, крилами душі,
защечеч, як птах над небокраєм.
Будуть краять землю лемеші,
щоб вона розквітла урожаєм.

Скільки світла сиплеться згори,
що на землю сонце посилає!
Жде вона і радісно зітхає.
Скоро в поле вийдуть трактори.

1952

*

Я в лаві був. Які прекрасні люди
тепло тобі, кремлівський краю мій,
там здобувають. Слава їх усюди
гримить, як моря радісний прибій.

Про них готов я серцем і душею
співать завжди. О пісне, розцвіти!
Я в лаві був глибоко під землею,
де креше сталь вугільнії пласти.

О славний труд! Із серця пісню кличуть,
щоб перелити в слово серця стук,
героїв очі в сяйві електричним
і молода напруга дужих рук.

Широкий штрек, розмови біля кліті
і сміх дівчат, вагончиків ряди,
де стояки, що міцно в землю вріті,
немов шепочуть краплями води.

І рейок гул, що глушить тихі кроки
й мов розрива сувої темноти.
Я в лаві був грімливій і глибокій,
де креше сталь підземнії пласти.

1952

ЕЛЕКТРИК

Нагадує його обличчя
ще хлопчика, не юнака,
та пульс комбайна електричний
промацує його рука.

Він любить жарти, в дружбі щирій,
він наче цвіт в життє саду,
і у труді во ім'я миру
іде у першому ряду.

Завжди надійний в дії й слові,
з вогнем у глибині очей.
І за поезії чудові
його прозвали: «Соловей».

Він комсомолец. Юнь прекрасна,
у ньому славлю я тебе,
як наше сонце непогасне
й Вітчизни небо голубе.

Ясні дороги молодому,
не так як нам колись, давно...
Злились так радісно у ньому
і пісня, й праця у одно.

1952

*

Веселий вітер пил несе
й ляга до ніг.
Ідуть шахтарки по шосе,
і жарти, й сміх.

Де поверта до шахти шлях,
туди їх крок.
І лампочки у їх руках
замість сапок.

Вони ідуть. Ясна блакить,
ясна їх далечінь.
І по траві біжить, біжить
од самолюта тінь.

Рум'янить вітер щоки їх,
цілує у уста.
А там, за плетивом доріг,
хвилюються жита.

Над ними сонце молоде
привітно так сія.
То не дівчата, то іде
Донеччина моя.

1952

*

Чорно вугіль струмить транспортером,
і комбайн безнастанно гримить,
і в очах молодих комбайнера
сяйво денне промінням горить.

Вугіль блиска в його позолоті,
наче чорний алмаз дорогий.
Сяйво це в електричному дроті
людський геній приніс у забій.

Мов Донець, і гаї, і озера
пропливають у світлі ряснім...
Веселіш працювать комбайнеру,
коли сонце в забої над ним.

Все блищить у його позолоті
і в напрузі гримить трудовій.
Денне сяйво в чорнявому дроті
людський геній приніс у забій.

1952

*

Гримить комбайн... і чорний пласт мов тане,
і ручаєм агатових вуглин
тече униз, мов силою титана
керує хтось його певпинний плин.

Гримить комбайн... Дорогу порохнисту
йому квітча тонкий проміння лет.
Над ним лице уважне машиніста,
і він повзе упевнено вперед,

як той, що в даль пшениці морем лине,
де колоски — як золото живе,
і як зерно, що сиплеться в машини,
вугілля у вагончики пливе.

Готовий в путь грімливу, недалеко,
туди, де кліть напружила канат,
електровоз їх повними по штреку
помчить і знов повернеться назад.

І, до крота вподоблений сталюого,
осяяний електрики вогнем,
гримить комбайн, як пісня перемоги,
і лине вугіль чорним ручаєм.

1952

*

Я до шахти йду.
Сонце у саду
і пахтять осінні квіти.
Гарно як на світі жити!
Вітер у саду
грає на дуду.

У руках моїх газета,
не звезду очей з портрета:
карий зір сія,
то любов моя.
І у цім нема секрету,
що тремтить в руках газета.

Я до шахти йду.
Сонце у саду
і пахтять осінні квіти.
Гарно як на світі жити!
Грає на дуду
вітер у саду.

1952

*

Стану, стану я з тобою,
розцвінуть твої вуста.
На груді твоїй Героя
грає Зірка Золота.

Серце погляд твій чарує,
й серце тьохкає чомусь.
На шахтарку молодую
я дивлюсь — не надивлюсь.

Дим розтанув над горою,
і зорі огонь погас.
Ми з тобою під вербою,
де стрічалися не раз.

Ми з тобою під вербою.
Скільки щастя в серці в нас!
А кругом шумить весною,
грає зорями Донбас.

1952

ЛАМПОВИЙ

Як життя розквітло!
Гордий він життям.
Видає він світло
славним шахтарям.

Щоб синам свободи
радісно було
здобувать Вітчизні
сонячне тепло.

Усміхи привітні,
калинова путь.
Руки юні, літні
лампочки беруть.

А кругом заводи,
шахти і поля.
Це до небозводу
устає земля.

Це життя розквітло,
як садів прибій.
Видавай же світло,
юний ламповий!

1952

ЛІСОВОЗ

Я ліс вожу до лави
пахучий і міцний.
Працюю я на славу,
я — миру вартовий.

Проміння поцілунки
од лампочки пливуть.
Летить вагончик лунко,
весела моя путь.

Вагончик мій гуркоче,
пливуть, пливуть огні.
Шахтарки чорні очі
всміхаються мені.

Комбайна гул я чую,
що лине знов і знов.
І радісно кричу я:
«Кріпильник, ліс прийшов!»

Широкі в нього груди
і певна міць руки.
Кріпити лаву будуть
пахучі стояки.

Потрібна їх нам сила,
я в руки їх беру,
що соснами шуміли
в зеленому бору.

Вже не шумить тепер їм
у хащах лісових.
Лиш вугіль транспортером
пливтиме біля них.

І знову кліть ласкаво
стрічає погляд мій.
Я ліс вожу до лави,
я — миру вартовий.

1952

*

Як сад шумить, як пахнуть квіти,
як передать це все зуміть?
Йдуть школярі, шахтарські діти,
і сміх їх весело звучить.

Вони зростуть, трудом невтомним
прославлять рідний свій Донбас.
А навкруги шлють сяйво домни,
і день за обрієм погас.

Так ясно чуть крізь сині гони
коліс на стиках перебій,
і місяць встав над териконом
і шле привіт землі моїй.

Шепочуть тихо саду віти,
в ставку як дзеркало вода.
А мимо йдуть шахтарські діти —
майбутні воїни труда.

1952

ШАХТАР КУПИВ МАШИНУ

Шахтар купив машину,
і за шофера він
донецьким полем лине,
ясної слави син.

У шумі шин, у гулі
пашить його лице.
У чорні дні минулі
чи ж снилося про це?

Не снилося й не зналось
під кайла скорбний дзвін.
А от сьогодні сталось —
машини власник він.

Складаю спів йому я,
вітаючи поля.
Цвіте земля, шумує
під зорями Кремля.

А сонце в небі грає
і сяйво шле згори,
і мимо пролітають
копри, копри, копри...

1952

*

Я вийшов з кліті. День який,
і вітер щось мені шепоче.
А все немов гримить забій
і сяють комбайнера очі...

Уважні й добрі. В сяйві їх
уся душа його іскриться.
В одно злились і руки, й криця,
щоб труд, щоб труд лиш переміг.

Це все, це все в моїх очах.
Я чую бремсберга гудіння,
де липе лампочки проміння
на металевих стояках.

Далеко, глибоко, глибоко
електровоза дальній біг
і шахтарів спокійні кроки
в продольнях довгих і лунких...

Иду, і все біжать машини
по асфальтованій путі
і над копром летять хмарини,
неначе птиці золоті.

Бринить гудками даль співуча,
ясніють трубами поля.
Яка прекрасна і могуча
моя донецькая земля!

1952

*

За посьолок вийшли в поле,
де проміння янтарі,
і стоять шумливим колом
молодії шахтарі.

А навколо, а навколо
в літа мареві Донбас.
Гра гармонія, і з кола
юнка вилетіла враз.

Чобітки в швидкому русі
і вишневі, і малі...
Це одкатниця Ганнуся,
що з полтавської землі.

Лине в сонця позолоті,
рум'яніє, як весна,
і у танці, і в роботі —
скрізь перед веде вона.

Лине птицею, зорею,
стан згинає так і так...
Не надивиться на неї
із юрби один юнак.

А дівчина карим оком
наче кличе юнака...
Ось він вийшов, руки — в боки,
та й ударив козачка.

Тільки луни над землею,
в двох серцях цвіте весна.
Він орлом летить за нею,
і голубкою — вона.

Ось нагнав він полтавчанку —
не змогла втекти вона.
І сплелись вони у танку,
наче райдуга одна.

Мов не треба їм нічого,
й піт росою на чолі
в комбайнера молодого,
що із курської землі.

Вітер віє і цілує
юнці щоки раз у раз.
А кругом шумить, вирус
в літа мареві Донбас.

1952

*

Ой шахтарко, ти, шахтарко!
Глянеш — аж на серці жарко...
Жарко й солодко на серці,
бо воно для тебе б'ється.

Денне світло у забої,
ми працюємо з тобою.
В тебе сині, в мене карі,
ми працюємо у парі.

Транспортером чорно лине
за вуглиною вуглина,
що дає комбайна сила,
щоб Вітчизна багатіла.

Вала швидшають звороти...
А коли скінчим роботу,
станем поруч ми у кліті...
Гарно, гарно жить на світі!

Гарно жить і працювати,
один одного кохати,
і кохати, і любити,
стороні своїй служити.

1952

*

У росі ранковій, як в сльозах, калина.
Полюбила хлопця молода дівчина.
Полюбила хлопця юнка, як тополя,
за хорошу вдачу, за шахтарську долю.

Гей калина роси в траві осипає.
На дівочих грудях Зірка Золотая.
Роси осипає у траву калина.
Полюбив забійник молоду дівчину.

В неї очі сині, а у нього карі.
Та немає краще, як два серця в парі.
Йдуть вони у полі, і під шум колосся
сйво золотее двох Зірок злилося.

1951

*

Радянській молоді привіт!
Одкриті їй усі дороги
під стягом слави й перемоги
у льоті радісному літ.

Їй усміхаються долини
і далечинь в садах рясна.
Підвладні їй гірські вершини
і неба синя вишина.

Привіт і сонцеві, й озерам!
Чи ти пілотом хочеш бути,
чи хочеш бути інженером,—
одкрита скрізь для тебе путь.

Палкої сновнений любові
до тебе я в піснях моїх.
Іди в простори наукові
в своїх шуканнях молодих.

Завжди, завжди служи народові
і нашій зоряній меті.
І не зушплять на путі
тебе ніякі перешкоди.

Тобі належить весел цвіт,
і дні майбутнього, й години.
Надії світлій Батьківщини —
радянській молоді привіт!

1951

*

Кричать уночі паровози,
і в криках їх — дальні путі,
путі, що пройшли ми крізь грози,
щоб щастя здобути в житті.

Кричать уночі паровози
й нагадують криком своїм,
коли ворогів бомбовози
літали над краєм моїм.

Не спинять ні бурі, ні грози
наш похід в ясну далину.
Кричать уночі паровози,
що мир переможе війну.

1951

*

Хай не туманить гори й води
крило бідн.
Хто хоче миру і свободи —
за нами йди.

І підем разом ми у гони,
в щасливу путь.
Мільйони нас, і ще мільйони
до нас ідуть.

Хто хоче радості і миру —
за нами йди.
І перетнем дорогу звіру
ми назавжди.

1951

*

Благословенні руки ті,
що трудові кладуть цеглини,
щоб сонцем сяяли путі,
путі прекрасні Батьківщини.

Колосся шум і сталі звук
у трудовому шумі лине...
Я бачу мільйони рук,
що творять щастя Батьківщини.

Це трударі, що знесли стяг,
щоб світ не знав ніколи муки.
Благословенні ж у віках
і розум їх, і світлі руки!

1951

*

Вечірній сніг, і од каштанів тіні,
і київський знайомий рідний шум.
Я мов лечу на крилах мрій і дум,
і вулиці, неначе із проміння,

кудись пливуть. То люди, люди йдуть,
і м'яко сніг рипить під їхнім кроком.
О рідний брук, і вулиці широкі,
і над Дніпром туманів каламуть!

Рожевих хмар далекі хороводи
за гаєм труб, мов крила, простяглись.
Я так люблю пробудження природи
й весни дихання відчувати скрізь.

Як гарно йти, дивитися і жити,
як гарно йти по радісній землі!
Бруньки до сонця знов розкриють віти
і прилетять з-за моря журавлі.

«Курли, курли!..» жадане і привітне
полине знов, і одгукнеться сад
тремтінням віт, і в серці спів розквітне,
як сонця усміх, сповнений принад.

З одкритих вікон музика полине
назустріч зорям... і у тьму алей
загляне місяць крізь дерев вершини,
де буде кликати щастя соловей.

Пливе вечірня сутінь з небозводу,
і серце жде, коли під птичий гам
уся в квітках прокинеться природа
і зашумить оновленим життям.

1952

*

Мої пісні й любов — Вітчизні,
що квітне в буднях трудових.
Я славлю молоти залізні
і руки, що тримають їх.

І, ненавидячи криваво
тих, хто нажився на біді,
я славлю тих, хто множить славу
землі своєї у труді.

Дивлюсь: немов у батька очі —
в народу очі. І в житті,
і в пісні бути достойним хочу
його на сонячній путі.

1951

*

Яка краса народу труд могучий,
що творить світ, що творить наші дні,
і на війни криваві й грізні тучі
за ним ідуть народи у борні

за вічний мир. Земля моя квітуча,
в твої сади не прийдуть вороги.
Ми у боях пройшли безодні й кручі,
щоб ти цвіла й шуміла навкруги.

Земля моя, люблю твої простори
і небеса у димах заводських,
твої міста, долини, води, й гори,
і жита шум на обширах твоїх.

Твоїх людей, що генієм чудесним
об'єднані в єдиную сім'ю,
щоб не було кінця щасливим веснам
у молодому нашому краю.

Ти засвітила зорі п'ятикутні
як символ наших світлих перемог,
що творять їх сніги твої могутні,
свого життя возводячи чертог.

Квітки для нас свій аромат розносять,
і сонце шле для нас свої огні,
і на траві блищать алмазно роси,
й співають птиці в срібній вишині.

О даль світань, о даль благоуханна
і барвів музика в вечірній тишині,
коли пливуть в дугах, як сніг, тумани...
О щастя жити в рідній стороні!

Нести в собі, у серці і у зорі,
непогасиме сяйво із Кремля
і відчувать, що ти — краплина в морі,
а море те — це ти, моя земля!

1951

*

Шахтарський посьолок на білій горі,
огнів заводських унизу янтарі,
і сквер той, і стація, й рейки,
смугляві обличчя в ранковій зорі,
і постріли, й спів соловейка...

Ми йшли захищать од навали Донбас,
що сунула з заходу грізно на нас
у реві і клекоті криці..
В уяві ще й досі далекий той час
і залпів криваві зірниці...

Ми куль посилали розпечений спів
в орлів на сталевих шоломах катів,
і лави, неначе крилаті,
летіли в атаки у морі огнів,
відважні, уперті, завзяті...

Пролинули роки. Вітчизна моя,
як сад навесні, і шумить, і сія,
і в полі, донецькому полі,
що димно гриміло в шалених боях,
рясніють копри зоречолі.

У всьому новий, ще не бачений зміст,
і піснею сонце віта тракторист,
що рідною лине землею,
і шлють паровози розгойданий свист
під небом Вітчизни моєї.

Вітчизно! За тебе ми йшли у бої,
ми в бурях звільняли далекі краї
од тьми, як тебе ми звільнили,
щоб їхні простори, як далі твої,
рясними садами шуміли.

Дзвени, моя пісне, про радісні дні,
що квітнуть садами в моїй стороні,
про сонця огні над землею,
про щастя, здобуте в труді і в борні
на славу Вітчизни моєї.

Дзвени, моя пісне, про того, хто нас
веде у Комуни омріяний час,
про партію нашу могутчу,
про мій волелюбний коханий Донбас
і молодість нашу квітучу!

Вітчизні прекрасній — вся наша любов,
про неї співаю я знову і знов,
про неї, і сонце, і весни.
Лиш нам, хто крізь бурі і грози пройшов,
сіяє майбутнє чудесне.

1951

*

Я іду. Поля, поля кругом.
Грає вітер на віолончелі.
Тут зерно, щоб стати колоском,
ляже спати у ріллі постелі.

В білі дні і ночі журавлині
буде спати солодко зерно.

Сік землі, як молоко дитині,
сили дасть, і проросте воно.

І його зелене ніжне тіло
в співах птичих вигляне у світ.
А навколо поле, й легкокрилий
вітерець пошле йому привіт.

І у сяйві кола огняного,
що проміння слатиме квітки,
зашумлять під вітром поруч нього,
як і він, майбутні колоски.

Там десь місто повниться гудками
і знайоме ріднее вікно.

Я іду колгоспними полями,
її пісня проростає, як зерно.

1952

*

Розтанув сніг. Дощі, дощі навколо.
Січневий день зорить крізь вії хмар,
за ними — сонце, як блідий пожар,
і у дротах дзвенить донецьке поле.

Чи волошками снить моя душа,
чи теплим вітром, повним ароматів.
За терикони хмурі і горбаті
у шумі шин кудись біжить соша.

Вже скоро шахта, де у кліть хитливу
я стану знов, о днів моїх блакить!
І темний ствол химерно і мінливо
в очах неначе вгору полетить.

Там унизу, де труд гримить як грози
і як сльоза підземні б'ють ключі,
я буду слухать гул електровоза,
на дальнє сяйво штреком ідучи.

Там унизу, не знаючи печалі,
розквітне спів, подібний до зорі,
де сталь машини злилася з волі сталлю,
де здобувають сонце шахтарі.

В очах у них уневлення і сила,
а на пластах — проміння, як слюда.
Так. Тільки труд дає для пісні крила,
не може пісня жити без труда.

1952

*

Пісне, радісно гори
сонцем для очей!
Вийшли в поле трактори,
гей!

Грає, грає лемешів
сталь.

І вітає трударів
даль.

Не батіг і не воли,
ні!

Іншим цвітом зацвіли
дні.

А цей цвіт, залізний він,
світла радість для очей.

В полі армії машин,
гей!

Землю крає лемешів
сталь.
І вітає трударів
даль.

1951

*

Во ім'я радості і миру
встають будови тут і там.
І я співаю пісню щиру
на зло шаленим ворогам,
во ім'я радості і миру.

Во ім'я щастя на землі
хай тьма над гнаними не висне,
не бризка кров на ковилі
і зло загине ненависне
во ім'я щастя на землі.

Во ім'я дружби і любові,
щоб батарей замовкла лють,
кремлівські зорі пурпурові
показують народам путь
во ім'я дружби і любові.

1951

*

Люблю я Київ мій, люблю любов'ю сина
його майданів шум і зліт його будов...
Йому пісні мої й життя мого хвилини,
що в грозах я проніс, як і мою любов.

Я бачив, як із тьми на нього палетили
кривавих птиць рої, що смерть йому несли...
Він витримав усе і знов розправив крила,
щоб дні його нові ще кращими були.

На вулиці його дивлюсь я у задумі,
про подвиги його співаю трудові.
У шелесті садів, машини веселім шумі
і в гомоні гудків він пле привіт Москві.

1951

ХЛОПЧИК

Взяли село кати в обценьки,
й на огнюному тлі заграв
до трупа матері маленький
лицем заплаканим припав.

Але не встане більше мати
і мертво дивиться увись.
А п'яний янкі з автомата
в малого цілить сміючись.

Ось він хитнувся, спотикнувся
й, відклавши автомата пріч,
почав ревити, в дугу зігнувся,—
багато випив він в цю ніч.

Так він стояв, дуга дугою,
стогнав, хитався, белькотів.
А хлопчик в нього за спиною
тихенько зброю ухопив,

і вдарив ката з автомата,
і кулями його прошив
під крик дзвінкий: «За тебе, мати,
за батька, сестер і братів!»

Співали п'яно десь заброди
в свавільній оргії своїй.
А хлопчик — садом, за городи
і тінню зник у тьмі нічній.

[1951—1952]

ПАРТИЗАНКА

Задумані сосни похмуро шуміли,
і вітер жалівся комусь між сосон.
Її уолл-стрітівські пси захопили,
коли підірвала вона ешелон.

Іще не замовкнули вибухів звуки
і неба хитається огненне тло...
Розбите обличчя і зв'язані руки,
та гордо піднесене юнки чоло.

І кров на шинель їй по краплі стікає.
Десь чути моторів залізне виття.
Ні! Дівчину лютає смерть не лякає,
для неї вітчизна дорожча життя.

Вона пригадала зажурену неньку,
де неба така голуба вишина,
садок біля хати і стежку вузеньку,
де бігала часто малою вона.

І рідною річку. На бистрії води
любила дивитись вона з вишини.
І сонце їй слало огні з небозводу,
і рисом шуміли під вітром лани.

Останні хвилини. Наведено дула.
«Катам не втекти од народної мсти!»
Та що це за тіні між віт промайнули?..
Ударили зални — і впали кати.

І дужії руки її підхопили,
і рідної мови почувались слова,
що знову дали їй і волю, і крила
для грізних боїв: «Не спізнались. Жива!»

Упали на трави ранковії роси.
Як радісно юнці: «Брати, о брати!»
І знов ешелони летять під укуси...
Катам не втекти од народної мсти!

[1951—1952]

СЛОВО ПОЛОНЕНОГО

Ми смерть несем у бідні хати
з мечем кривавим у руці.
Та посланців життя здолати
не можуть смерті посланці.

За що б'ємося ми в Кореї
і в ночі обертаєм дні?
У нас ніякої ідеї
нема й не буде в цій борні.

Хай змовкнуть наші батареї,
бо їм свободи не убить,
бо сонцесяйної ідеї
не можуть гроші замінить.

Од люті власної здихає
хай ненажерливий вампір!
Солдати! Вас я закликаю:
підносьте голос свій за мир!

Звільняйте путь життю новому,
синам червоної зорі,
і ми повернемось додому,
де нас чекають матері.

[1951—1952]

*

Темні хмари летять і летять над землею,
тільки відблиск огнів розриває їх муть.
Десь мотори гудуть,— то пілоти Кореї
на нападників лютих в атаку ідуть.

Не втечуть, не втечуть од відплати прокляті.
Розриваючи хмарну грозову загать,
б'ють гарматні громи — і фортеці крилаті,
що з чужого металу, на землю летять.

І залізний їх прах смутно в полі чорніє,
де змішались в одно і уламки, й кістки...
Не дивитися вам, не ходить, лиходії,
і напалмом життя не палити квітки.

На землі десь ідуть на позиції роти,
чути танків ходу, чути звуки пісень.
А вгорі — літаки, то Кореї пілоти
між розривами хмар захищають свій день.

[1951—1952]

МЕДСЕСТРА

Щось поранений шепоче
про пожари, про борню.
Медсестри ласкаві очі
повні світлого вогню.

Хоч із диму, як з туману,
шлють гармати смерті жах,
обляга криваву рапу
білий бинт в її руках.

Ближче залпів переكاتи,
наче падає гора.
А вона з чола солдата
піт кривавий витира.

Щоб росла і процвітала
сила рідної землі,
скільки ран перев'язали
ніжні ручки ці малі,

що, не знаючи знемоги,
в димнім гуркоті боїв
із вогню, вогню страшного,
стільки витягли бійців...

Вище й вище гуркіт бою,
і нема кінця громам,
безперервною грозою
міни рвуться тут і там,

а вона з чола солдата
піт кривавий витира.
Хай живе у серці свято
слово ріднее: сестра!

[1951—1952]

ТРУДІВНИК

Для вітчизни дорогої
в день блискучий, в ніч глуху
він обточує набої
в гомінливому цеху.

І ростуть вони рядами,
грізним сповнені життям,
щоб з гарматними громами
смерть послати ворогам.

Полюбив юнак роботу
для народного добра,
і рясні краплини поту
він рукою витира.

Тож тремтіть, ворожі зграї,
буде вам за люті шал!
І ласкаво поглядає
він на сяючий метал.

В гнівнім вихорі відплати
за руїни рідних міст
буде ці набої слати
брат його, артилерист.

«Не здолати нас нікому»,—
шепчуть губи молоді.
І юнак забув утому
в наполегливім труді.

«Кожний сили з нас потроїв,
щоб Кореї жить завжди».
І ростуть, ростуть набоїв
грізні й радісні ряди.

*

Тривожно лунає, сигналить гудок,
летять санітарні машини.
Тут бомба упала в дитячий садок
і кров пролилася певинна.

Якими словами я висловлю гнів
в народженій бурєю пісні?
Руїни, руїни і плач матерів...
Ганьба вам, кати ненависні!

Їх сон не тривожить громів перебіг,
що плюють на Корею гармати.
Та вірю я: прийде відплата їй до них,
і в їхні розкішні палати.

Народи вже встали, народи ідуть,
і голос громовий їх чути,
що війнам кривавим ніколи не быть
і миру на світі лиш бути.

Валами здійсмається праведний гнів,
і кроки мільйонів все ближче...
Ні, сон не спокійний в війни паліїв,
поблідли їх хижі обличчя.

Я вірю: настануть сподівані дні
і крук над катами закряче.
Їх будуть судити народи землі,
відплатиться кров їм дитяча.

[1951—1952]

—
Летить земля, кричат лелеки,
і зорі падають до ніг.
Маленький біз світло далеких
я в даних туго світових.

Все вище і вище, дані й дані
з блакиті в тьму і знов в блакить
у зоряносплому скорані...
Так в пам'яті кров мого життя.

17/1-47.

Автограф вірша «Летить земля, кричат лелеки...».

В. Сосюра серед студентів Ніжинського педагогічного інституту
ім. М. В. Гоголя. 1949 р.

ПОДВИГ

Вони наступали у реві заліз,
крізь бурі й громів перекати.
Та дота вогонь до землі їх притис,
і з нею злилися солдати.

Од пострілів день обернувся на тьму,
здавалося, сонця не стало.
І мовчки лежали убиті, в диму
поранені тяжко стогнали.

Та от під грозою підвівся один.
Чекала з надією рота.
І кинувсь на огненну пащеку він,
грудьми затуляючи дота.

І дот захлинувся. В атаку бійці
знялись. Їм одкрито ворота.
А мертвий герой з автоматом в руці
стояв, затуляючи дота.

І бою все далі вогонь гуркотів
над збитою сталлю землею.
Во ім'я вітчизни юнак повторив
Матросова подвиг в Кореї.

І сонце проміння йому з вишини
послало крізь диму загати.
Народ, у якого такі є сини,
ніколи не можна здолати.

[1951—1952]

*

На вікна день поклав квітки
з просторів неосяжних.
Дівчата шиють кожушки
для воїнів відважних.

Хай буде тепло їм. Вони ж
боронять батьківщину.
Роботи темпів ти не зниж,
товаришко дівчино!

Там даль гуде, гуде війна,
ідуть полки і роти...
Всміхнулась юнка не одна —
не знизимо роботи.

Мов кажуть очі осяйні:
ми ще підвищим норми.
А десь вантажать вдалині
гармати на платформи.

На вікна день поклав квітки
з просторів неосяжних.
Дівчата шиють кожушки
для воїнів відважних.

[1951—1952]

*

Туманіли неба шати,
дим вставав у вищину.
Виряджала сина мати
на визвольную війну.

Виряджала, промовляла:
«Бий проклятих ворогів,
щоб навік путі не знали
до корейських берегів!

За кохану батьківщину
йди сміливо у бої»
І лягли на плечі сина
руки зморщені її.

Вітер гладив сиві коси,
підіймав з дороги прах...
І блищали сльози-роси
у старечих у очах.

Але в них була надія,
віра, певність — не одчай.
Син казав: «Клянусь тобі я
боронити рідний край!

Буду битись я завзято
за народ, за власний рід».
Син пішов. І довго мати
все дивилася услід...

Все стояла край порогу,
скам'янілася немов...
Та світи ж йому дорогу,
материнська любов!

[1951—1952]

*

Сходить місяць над горою,
щось шепочуть віти...
Під зеленою сосною
партизана вбито.

Наче віти хлопця хочуть
пригорнуть до себе.
Він лежить, і мертві очі
дивляться у небо.

Він загинув, о Кореє,
за твою свободу.
Сумно місяць над землею
світить з небозводу

і мов ронить срібні сльози
на чоло розбите.
Десь співають кулі-оси
і стинають віти.

У борні за волю краю
склав він горді крила.
Прийдуть друзі, поховають,
виросте могила.

І на ній в сльозах весною
зійдуть ніжні квіти.
Під зеленою сосною
партизана вбито.

[1951—1952]

*

Там гори десь привітні і зелені,
а тут, а тут, мов тіні, ледь живі
тривожним сном заснули полонені,
і лиш не сплять на вишках вартові.

Сплять полонені. З них уже багато
навік заснули під ножем заброд
за те, що волю полюбили свято,
що не хотіли зрадити свій народ.

Хтось застогнав. Пливають хвилини хмуρο,
барак живе якимсь страшним життям,
бо завтра знов і муки, і тортури,
але свого не досягти катам.

В умінні мучить, мордувать і бити
вони дійшли останньої межі,
та вільний дух героїв полонити
їм не допоможуть долари й ножі.

Це що за тіні табір оточили?..
Їх коло вужча, вужча кожну мить.
Ось підвелась з землі їх грізна сила,
ударив залп і знову залп гримить...

То партизани! Постріли ворожі
їх не спиняють! «Окупантам смерть!»
Вони пройшли колючі огорожі,
серця їх повні ненависті вщерть.

Замовкли крики ворогів шалені,
останній залп криваво одгримів.
І вибігли з барака полонені,
вітаючи визвольників-братів.

Обійми дружні, дужих рук стискання,
і сльози щастя в радісних очах..
А ніч пройшла, й застало їх світання
уже далеко й високо в горах.

[1951—1952]

*

Як родить земля золоті урожаї,
так пісня із серця мого виринає,
до радості кличе і юність віта,
в усмішці ясній розкриває уста.

В житті одного я еством всім бажаю
тій пісні, що з серця мого виринає,
мов колос рясний, що зростає з зерна,—
щоб тільки народу служила вона.

1955

*

Хто може сонце погасить
і землю вибити з орбіти?
Так, нас нікому не спинить,
ніякій силі в цілім світі!

Злили серця свої в одно
ми всі, щоб діяти й творити.
Ми — правди світле знамено,
ми — ери зоряної діти!

І на путі, де нам весна
уже всміхається квітками,
нас воля партії єдна
і робить нас богатирами.

Вона веде крізь шум колосся
нас у новий, щасливий вік.
Безсмертя Леніна злилося
з безсмертям партії навек.

1955

*

Краю дорогий
мій!
Твій в цвіту вишень
день.

Прапорів багрян,
глянь, —
простяглась у вись
скрізь.

Проводів у даль —
сталь,
щоб не знали тьми
ми.

У просторах нив —
спів.
І як цвіт вишень
день.

В льоті до мети
ти,
краю дорогий
мій!

1955

*

Над Дніпром журавлі знову будуть вітати Україну,
розливатися скрізь аромати весняні землі.
Я крізь вітер і сніг у ті дні усе думами лину...
Де ви, де, журавлі, ви, мої журавлі?

І в садах солов'ї щебетать будуть вільно, невпинно,
і до сонця квітки пелюстки простягати свої.
Зеленітимуть знову Батія гора і долини...
Де ви, де, солов'ї, ви, мої солов'ї?

Як же вірять в весну ці обмерзлі гілки на деревах,
як же вірять в весну ті квітки, що іще не зійшли,
так і співи мої, що ще сяють у зорях вишневих
моїх дум і чекають своєї весни.

1955

*

Тьму світло переможе,
щоб не було негод.
Лиш той творити може,
хто любить свій парод.

Хай той навіки знає,
хто ненависть сама:
де творчості немає,
там і життя нема.

Ми молоді, уперті,
за нами — майбуття.
Лиш той не знає смерті,
хто творить сам життя.

1955

*

Хто чув повстання дзвін, хто біг крізь тьму в атаку,
кого не міг спинить гармат охриплий крик,
хто бачив на снігу крові багряні маки —
той брат мені навік.

Бо за Вітчизну він, весь сповнений любові,
з такими, як і він, ішов в тяжкі бої,
ішов крізь грім заліз під стягом пурпуровим
як вірний син її.

Хто з молотом в руках або в підземній лаві
Вітчизні здобувать безсмертну славу звик,
чи в полі, чи в садах, де вітів цвіт ласкавий,
той брат мені навік.

Бо він будує світ майбутнього прекрасний,
що зводиться до зір у величі будов,
і до Вітчизни в цім любов його незгасна,
безсмертна любов.

Хто стогне в ланцюгах, хто рве їх в реві бою
й підводиться з колін під залів лютий крик,
не хилить хто чола перед свавіллю злою—
той брат мені навік.

Бо він іде шляхом, яким колись ішли ми,
щоб линути у даль, в яку тепер ми йдем,
щоб не пливли до зір пожарів грізні дими
і не терзали світ бідою і вогнем...

Брати, мої брати! Хто хоче закувати
в кайдани цілий світ, хто панувати звик,
хто з людської крові хотів би золото мати —
той ворог нам навік.

Бо він несе лиш тьму, не любить він народу
й ненавидить його усім єством гнилим,
і нам до верховин і щастя, і свободи
не по дорозі з ним.

Товариші мої! Єднаймо руки й зорі,
щоб привид злий війни, як сон кривавий, зник!
Хоч розділяють нас моря, кордони й гори,—
ми всі брати навік!

1955

ОРДЕН ЛЕНІНА

Він гріє нам серця, як сонце з небозводу,
як кулями в боях пробите знамено,
він з нагород усіх — найвища нагорода,
і гордий кожний з нас, кому його дано.

Він золотий, як день, що ми у тьми відбили,
як даль прийдешнього, що вже зоріє нам.
Народу й партії він означає силу,
якої не зломить ніколи ворогам.

Він кличе нас іти вперед, все вище й далі,
за комунізм і мир в гігантській боротьбі,
щоб світ забув навік негоди і печалі.
Безсмертя Леніна він втілює в собі.

1955

*

Полонили далі
співи, дзвони сталі,
ніжний шум садів...

Так, як ти, мій краю,
зорями розмаю
серце полонив.

Полонив навіки!
Грають срібні ріки.
і жита цвітуть,
і пшениці колос
подає свій голос
про твою могуть.

О міста широкі,
о моря глибокі,
Україно й Русь,
я на вас дивлюся
в днів чудесних русі
і не надивлюсь!

Синь Таджикистану,
даль Азербайджану,
Грузії краса
і тайги тумани,
скрізь, куди не гляну,—
наші небеса.

Я на вас дивлюся,
сосни Білорусі,
на степів блакить,
сповнений піснями...
З далини садами
Латвія шумить.

Краю, мій ти краю,
хвилями Дунаю
я ледію зір;

бачу я Молдову
любу і чудову
в сяйві сонця й зір.

Зріють виногради,
й серце б'ється радо
у полоні мрій...
Путь біжить залізна,
скрізь моя Вітчизна,
я усюди свій!

Де піду, де стану,
на свою я гляну —
не чужу ріллю.
Рідний я усюди,
люди, мої люди,
як я вас люблю!

1955

*

Крізь шум машин я чую шум гаїв
і зорі бачу в морі ліхтарів,
небесні зорі.
Чого так кличе неба висота,
коли під вітром хиляться жита
в безмежному просторі?

Чого в кварталах міста гомінких
все лине даль доріг перед очима
і соняшники з-за тинів густих
хитають головами золотими?

Я так люблю природу! З нею я
зливаюся і серцем, і душею.
І місто я люблю істотою всією
і розлюбить не можу їх ніяк.

Коли я в полі йду — далекий шум міський
у шумі колосків до мене з вітром лине.
А в небо я дивлюсь — з вогнями ліхтарів
порівнюю зірки. Шумлять дубів вершини —

мені ж все мариться знамен багряний шум,
де сяйво ліхтарів Дніпра відбили води.
О світлі владарі моїх чуттів і дум,
плоди труда й безсмертної природи!

1955

*

Дніпрові судилось розбити
ярмо крижаної тюрми.
Весни усміхаються квіти
за хмурими днями зими.

Як буде в ті дні нескоримі
шуміти бурхлива вода
і ластівка в дзьобі нестиме
соломку до свого гнізда.

І пісні судилось розбити
мовчання холодного гніт.
Лети, моя пісне, лети ти,
скресай на Славутичі лід!

1955

*

Прилетять журавлі. Я вже чую їх крик
угорі у вечірню годину.
В шумі теплому трав, сяйві тихому рік
прилетять журавлі на Україну.

А вона усміхнеться буянням вогнів,
зацвіте молодими садами,
мов троянда сама... серце зілє свій спів
з солов'їними щастя піснями.

Сніг летить, сніг летить, і од білої мли
моїм думам немає утину.
Сад мовчить, сад мовчить... все чекас, коли
журавлі прилетять на Україну.

1955

*

Продають фіалки, сині, наче очі,
що люблю навіки, як життя, як день.
А навколо Київ радісно гуркоче,
Київ, повний сонця, фарбів і пісень...

Продають фіалки. Я іду з тобою
між людей щасливих, як щасливі ми.
Ти іще для мене не була такою,
як весна квітуча після днів зими.

Так іще у тебе очі не сіяли
і зорі багрянцем щоки не цвіли..
Так шумить під сонцем, золоті квартали,
що, мов казка, встали із руїн, золи!

Що за тінь пробігла у очах коханих?
Споминів не треба! Все пройшло як в сні...
Все тяжке пропало, зникло у туманах...
Знову ти зі мною. Геть, думки сумні!

Од каштанів тіні, тіні на панелі...
Це ж для нас прослалась барвінкова путь.
Ленінською люди йдуть такі веселі,
їх щасливі очі сяють і цвітуть.

1955

*

І на душі нема печалі,
здається: все ти переміг.
Стебельця росяні конвалії
тобі вклоняються до ніг.

Рука сльозинки не втирає,
що схожі з перлами роси.
Про це давно, давно я знаю,
що можна плакати од краси.

1955

*

Люблю я слухати солов'їв,
коли роса в траві заблісне,
і ллється радісний їх спів,
і серце солодко так тисне.

У їх мелодіях дзвінких
завжди нове я відчуваю,
хоч не один поет про них
співав, і я про них співаю.

І славлю я їх пісні лет,
що рве шаблону давні пута.
Не забувай про них, поет,
як солов'єм ти хочеш бути.

1955

*

Під ласкавим сонцем вітер піжно віє,
і дощем проміння лине на ріллю.
Я люблю дивитись, як гаї синіють,
як пташки співають — слухати люблю.

Од хмарок побігли тіні, тіні, тіні
дзеркалом Славути, мов по кришталю.
Я люблю дивитись в очі твої сині,
голос твій, як пісню, слухати люблю.

Дальній гул заводів, журавлині зграї,
і міста широкі, і поля, поля...
Як люблю тебе я, краю, мій ти краю,
сяєш ти у серці зорями Кремля.

Радісно любити! Хто цього не знає!
Бо любов — це світло, нелюбов — це тьма.
Тільки той щасливий, хто любов'ю сяє,—
в світі ж без любові і життя нема.

1955

*

Я іду у полі стежкою вузькою,
мрійно і далеко простяглась вона
й кличе у простори... Сяє наді мною
високо-високо неба глибина.

Жайворонка співи ще недавно в ньому
радісно дзвеніли срібним ручаєм,
що струмив у жита морі золотому
й наливавсь, мов колос, сонячним вогнем.

Лине наді мною небо України,
і усе навколо юністю буя.
Мчать кудись асфальтом радісно машини...
Ох ти, поле, поле, стороно моя!

1955

*

Пісня ланкової над полями ллється,
і немов співають з нею небеса.
«Ой коли б до мене прийшло моє серце,
поки не зів'яла чорних брів краса!»

В неї, як два сонця, сяють очі карі,
дивляться, як в небі липуть журавлі.
«Та немає щастя, як те щастя в парі,
без любові сумно жити на землі».

«Не сумуй, дівчино!» — пісню юнка чує.
Ближче й ближче голос... «Ой, це любий мій!»
Щастям сяють очі, в жилах кров вирує,
мов відкрилось небо і йому, і їй.

Голоси, як птиці, крильми обнялися.
Ні, ще не зів'яла чорних брів краса!
Хлопець і дівчина за руки взялися,
і немов співають з ними небеса.

1955

*

Вже буряки звели до цукроварні,
над вербами вечірня зоря.
Одлинув день за обрії янтарні,
мов зірваний листок з календаря.

Уже тріпочуть темні крила ночі,
де сонячний останній промінь зник.
Десь кличе щастя дальній спів дівочий,
і у ставку відбився молодик.

Од поїздів пливуть луною гули,
і падають, і тануть у траві...
Село в електрозорях потонуло,
їх засвітили руки трудові.

Пройшли овець розбурхані отари,
задумалась вечірня блакить.
І тракторів у полі сяють фари,
як знак, що труд і уночі не спить.

1955

*

Хто рідному краю тепло здобуває
з пластів у підземнім бою,
хто в полі ростить все нові урожаї,
той любить Вітчизну свою.

Хто молодість нашу і світ ясновидий
леліє у ріднім краю,
хто ворога серцем усім ненавидить,
той любить Вітчизну свою.

Тому вона рідна, тому вона мила
й миліша за інші краї.
Як мати, вона нас для щастя зростила,
тож будем любити її!

Квітучих садів нахиляються віти...
Вона ж, як весна, молода!
Для неї, для неї і жити, й творити
під прапором миру й труда!

1955

*

Шахти, терикони,
заводські вогні...
Місяць в травах тоне...
І пісні, пісні...

Доля ти піснярська,
доленько моя!
Сторона шахтарська,
син твій, син твій я!

Там, де обрій, в полі
неба мрійна гать.
Золоті тополі
за Дінцем шумлять.

Про крейдяні гори
не забуду я,
де молилась зорям
матінка моя.

Піснею лечу я
над простором нив,
землю я цілую,
по якій ходив.

Кров моя вирус
в жилах, наче спів...
Землю я цілую
ту, що полюбив.

1955

*

Гей, іде шахтар, гей, співа шахтар!
А йому за пісню сяйво сонця в дар,
а йому за пісню хмарка кучерява
тепло усміхнеться, ніжна і ласкава.

Гей, іде шахтар, гей, співа шахтар!
А йому за пісню всі сади у дар,
а йому за пісню дівчина всміхнеться,
візьме його серце, віддасть своє серце.

Та не так за пісню, як за карі очі,
що від них згубили спокій сні дівочі...
Небо обнімає полудневий жар.
Гей, іде шахтар, гей, співа шахтар!

1955

*

У шахтарки Ганнусі коси довгі і русі,
у шахтарки Ганнусі лебедина хода.
А на кого як гляне, так той серцем і в'яне,
та Ганнусі нітрохи його не шкода.

Бо ж не знає дівчина ще тієї хвилини,
коли серце заб'ється і щоби сплахнуть,
ніби мак той багрянний... Почекай-но, дівчино,
ще й для тебе троянди весни розцвітуть.

І тоді пожалієш того, що спинився,
що на русії коси твої задивився,
що забув про усе, скам'янілий немов,
бо тоді ти пізнаєш, що значить любов.

1955

ДІВЧИНІ

День палає у сонця пожежі...
Я таких ще не бачив пожеж.
У забризканій вапном одежі
ти по вулицях гордо ідеш.

Лине музика з вікон розкритих,
сміх дитячий у кожному дворі.
Не фарбуєш ти губ соковитих,
що подібні до соку зорі.

Ти будуєш високі будинки,
все горить в твоїх юних руках,
і розноситься сміх так твій дзвінко,
як лунав у черкаських степах.

Як весна, що у сонця пожежі
по землі розлилася без меж,
у забризканій вапном одежі
ти по вулиці гордо ідеш.

Скільки сили у стані стрункому,
скільки грації в рухах простих!
Я б хотів, щоб в труді золотому
моя пісня була, як і ти!

1955

*

Шумить Дніпро... Я знов на Дніпрельстані,
що встав з руїн по бурях вогняних.
Гудуть дроти, і шіби на екрані
встають заводи... Скільки, скільки їх!..

Могутній струм летить необоримо
в міста й поля. Про це гудуть дроти...
І все пливуть, пливуть заводів дими...
О рідний край, о молодість, це — ти!

В полях луна нових індустрій голос,
індустрій щастя, і нові сонця
все світить труд. Шумить колгоспний колос,
пшениці ж тій ні краю, ні кінця.

Мов райдуги встають до небозводу,
у сяйві весь у безкінечність шлях...
Могутній струм — енергія народу,
куди не глянь, співає у дротах.

Про сад життя зефір квіткам шепоче,
усе кругом і наше, і моє.
І од краси, що скрізь чарує очі,
поета серце променем стає.

1955

*

Там, де зріє виноград на сонці,
гарно, гарно, у гірській сторонці.
Де магнолій линуть аромати,
гарно, гарно жить і працювати.

Гарно жить і з піснею дружити,
світе мій, солодкий, рідний світе!
Є вино і до вина, що треба.
Світе мій, мій день, мос ти небо!

Там дівчата і стрункі, й вродливі,
як сміються їх уста щасливі.
Як колосся там шумить полями,
золотими зріє трудоднями!

Закарпаття! Я тобі дарую
пісню цю, що у душі вирוע.
Хай вона не в'яне, не вмирає,
краю мій ти, виноградний краю!

1955

*

В ремінних постолах, у білій кожушині,
немов гірський орел, дивився з скелі він
на свій коханий край. Сіяли очі сині...
Його вітав струмків веселий передзвін.

І щебетання птиць, і квітів аромати,
і верховинських гір і хмар далеких дим.
До нього шепотів про щастя лист лапатий,
про щастя вільним бути і гордо-молодим.

Про те, що все його: і полонини, й гори,
і села, і міста,— що він всьому владар,
як весь його народ, що звівся вище хмар,
як той орел, що рве крилом своїм простори.

Були громади гір мов золотий той злиток,
що слав у вишину багрянні промені,
немов осяяв їх кремлівських зір відбиток
з гуцула постаттю в орлині вишині.

1955

*

Ой не висни, чорна хмаро,
над смерекою!
Ти заграй мені, флюяро,
про далекую!

Про далеку і кохану,
чорнобривую,
що з-за неї серцем в'яну...
про вродливу.

Тіні грають кучеряві
на смеречині...
Десь вона працює в лаві
на Донеччині.

Ти ж не висни, хмаро, млою
над смерекою!
Я поїду до милої
до далекої.

Там, де гулом синь крилату
мов розколото,
буду з нею здобувати
чорне золото.

1955

ВИНОГРАДАРКА

Не зоря, зоря-калина
стелить барви по піску,—
виноградарка дівчина
йде в шкірянім фартушку.

Лебединою ходою
йде весела, як завжди.
А за нею, молодою,
все сади, сади, сади...

Наче рожа та червона,
що для щастя розцвіла.
А в руках у неї грона,
повні сонця і тепла.

Я про тебе, о калино,
пісню склав оцю дзвінку,
виноградарко дівчино
у шкірянім фартушку.

1955

*

Виноград на сонці, щастя
у віконці,
що не знає ночі, щастя
сині очі.

Щось квіткам шепоче вітер
загадково...
Щастя сині очі, щастя
чорні брови.
Сонце, дай простору світлим
спогаданням...
Ходить садом осінь у плащі
багрянім.
Губи в мого щастя — щедрий
сік малини,
щось квіткам шепоче вітер
України.

1955

*

Гуцулка співає, і квіти цвітуть
і слухають пісню чудову
про тих, що Вітчизни уславили путь,
звільнили гуцульські діброви,

і гори, й долини, і ріки швидкі...
що більше не вернуться ночі.
І слухають, слухають ніжні квітки
про сині коханії очі.

Про те, як під'їхав юнак на коні
й сказав: «Дай, дівчино, напитись мені».
Вона ж усміхнулась, води подала
і серце з водою йому віддала.

Напився і глянув: «Солодка вода.
Як буду живий я, чекай, молода!»
Стояла вона, слала серцем привіт
і довго ще слухала цокіт копит.

Юнак не вернувся. Та пам'ять жива
про нього в гуцулки навіки.
Над тілом юнацьким шепоче трава,
де плінуть Угорщини ріки...

Над звільненим краєм сміється блакить,
шумують щасливі долини...
І пісня із серця гуцулки летить
за сині Карпат верховини.

1955

*

Грайте, струни серця,
грайте!
Бо воно ще б'ється,
знайте!

Бо воно ще б'ється, б'ється і радіє
за свою Вітчизну, бо любить уміє
ці міста широкі, верби кучеряві
і хмаринки в небі ніжні та ласкаві.

Ці сади, ці ріки, ці поля і трави,
солов'їні співи, заводські заграви
і людей крилатих, що живу я з ними,
мужніх і завзятих, з гордими очима.

Грайте, струни серця,
грайте!
Бо воно ще б'ється,
знайте!

1955

*

Моя любов — як пісні дужі крила
в росі світань над шумами дібров...
Як моря даль, що душу полонила,
моя любов.

Чужа навек їй сумнівів омана,
як моря глиб, вона не знає дна.
Вона завжди тобою осіянна,
моя кохана, рідна сторона!

1955

*

Як сонце в небі, ти в душі моїй,
як пісня в полі, в серці ти мойому.
Так синьо, синьо сяє погляд твій,
як тихий вечір після дня утоми.

Ти у крові, і в мріях ти моїх,
торка вітрець кінці твоєї шалі,
і усміх твій як той хмаринок біг,
що линує в даль, не знаючи печалі.

Кудись біжать, співаючи, дроти,
хвилюється під сонцем стигле жито,
і легко так мені з тобою йти,
і радісно мені з тобою жити.

1955

*

Знов у саду я з тобою.
Вечір, що встав над селом,
яблука, вмиті росою,
синім укрив рукавом.

Як у слова перелити
всю мою ніжну любов!
Так би мовчати, сидіти...
Серцю не треба розмов.

Солодко линуть хвилини,
руку стискає рука.
Мови очей не замінить
бідная мова людська.

1955

*

Туди, де в синім неба морі
немов тремтить Чумацький Шлях,
я понесу тебе над зорі
в моїх закоханих піснях.

Любові повний до нестями,
мов непогасную свічу,
там, за далекими світами,
нову я зірку засвічу.

Вона сіятиме, жадана,
привітом дальнім крізь ефір...
То будеш ти, моя кохана,
найкраща із небесних зір!

1955

*

Голуб і голубка полетіли ввись,
в сонячній блакиті крильми обнялись.
Обнялись крилами, їх вітає вись.
Так і ми серцями назавжди злились.

1955

*

Ні, я забудь тебе не міг.
То сон був, то омана.
Завжди зі мною, в дощ і в сніг,
лиш ти була, кохана!

І в теплі дні, і в вітровій,
і у безсонні ночі
світив мені лиш образ твій,
твої сяяли очі...

Пропала чорна даль доріг,
розлуки дні прокляті.
І знову голос твій і сміх
звучать в моїй кімнаті.

Мов вітер злий навек одгук.
Мені життя вернуло
тебе, що розум мій забув,
та серце не забуло.

1955

*

Коли мене на фронт ти проводжала,
пучок конвалії ти мені дала,
і в серце увійшло розстання жало,
й сльоза сумна на вії напливла.

Мов і тепер Москва кругом гуркоче,
летить машина в грізну далечінь,
а я все бачу сині-сині очі
і на щоках од вій печальну тінь.

Війна гриміла по усій планеті,
в крові тремтів багнетів гострий ліс.
Пучок конвалій у моїм планшеті
я крізь вогонь невиданий проніс.

Він одшумів, розлуки скорбний вітер,
коли звелось звитяги знамено.
Я на коханих віях сльози витер...
Як це було давно, давно, давно!

Коли в диму гули уламки сталі
і небо все здригалось у вогні...
Лиш на стіні сухий пучок конвалій
нагадує про ті далекі дні.

1955

*

Сад і тіні,
тишина.
Очі сині
край вікна.

Повні муки,
ждуть давно.
Вітер стука
у вікно.

Сад і тіні,
тишина.
Очі сині
край вікна.

1955

*

Сонячний зайчик лежить на підлозі,
то спалахне, то погасне в тривозі;
хмара на сонце налине на мить —
і похмурніс грозово блакить.

Так моя радість: коли твої очі
сіяють, то світ весь обняти я хочу,
а коли сум в них з сльозою прилине —
тягнуться журно і тоскно хвилини...

Зір твій недовго затьмарює хмара —
радість моя знов сіє стожара,—
що там змінилось у милій голівці?
Сонячний зайчик лежить на долівці.

1955

*

На трави перлами роси
зоря упала. Поле мріє...
О скільки щастя і краси
в твоєму імені: Марія...

По квітах золотом пройшов
останній промінь. Легіт віє...
Мої надії і любов
в твоєму імені: Марія...

Дивлюсь в очей твоїх блакить,
і серце трепетно так мліє...
Все, чим живу, чим буду жить,
в твостму імені: Марія...

1955

*

Спи, моя кохана,
сном солодким спи.
Десь пливуть тумани,
десь цвітуть степи.

З неба сяйво блисне
на граніт колон.
Тільки я і пісня
стерезуть твій сон.

1955

*

Сивіє волос мій, сивіє,
все глибше зморшки на чолі...
Якби я міг, моя Маріє,
бути вічно юним на землі!

Щоб вічно юною красою
цвіло все в рідному краю,
щоб ти могла разом зі мною
вернути молодість свою.

1955

*

Помах білої руки,
лебедині крила.
Під вікном твоїм квітки,
що ти насадила.

У душі — пісень моря...
Сняться дні калішні,
мальви, мальви як зоря,
губи наче вишні...

І здавалось все кругом
од гілля зелене.
Ти садила під вікном
квіти ці для мене.

Зникла днів між нами гать,
знов на серці люблю...
Я ці квіти буду рвать,
цілувать ці губи.

1955

*

Крило світання вікно торкає,
цвіркун-лічильник усе співа.
А думи линуть, нема їм краю,
і в них сіяє любов жива.

194

Любов до світла, любов до щастя,
та не для себе, а для усіх,
хто хоче ночі на дні квітчасті
перетворити в краях своїх.

Любов подібна до зір сіяння,
що їм світити віки дано.
Уже торкає крило світання,
крило світання моє вікно.

1955

*

Гнуться лози низько-низько.
Закохався дуб в берізку;
хоч близенько до мети,
а не може підійти.

Та берізка, вітер знає,
дубу віти простягає
за дорогу і у вись,
та не може дотягтись.

Вітер в бурю обернувся,
стан берізоньки зігнувся,
і зломилася вона,
ніжна, ніжна, як весна,

й дуба обняла гілками,
наче білими руками,
тільки листя шелестить,
та й йому недовго жить...

Дуб берізку обнімає
і на мертву поглядає,
білий світ йому не люб,
і тихенько плаче дуб.

1955

*

Пахнуть юністю квіти,
і у їх ароматі
я іду. Сяє літо,
линуть думи крилаті.

Все навколо сміється,
чую трав тихі шуми.
Стане птицею серце,
стануть піснею думи.

День пливе над полями
в далі звичні й незвичні,
і гуркочуть мостами
поїзди електричні.

Линуть образів зграї,
і цвітуть небокраї,
Київ десь за горою,—
моє серце з тобою.

Мов ростуть в мене крила —
то любов, моя мила!
Пахнуть квіти чудові,
як вуста малинові.

Все навколо сміється,
чую трав тихі шуми.
Стало птицею серце,
стали піснею думи.

1955

*

Айстри задумані, квіти останнії,
осені пізньої сльози багряннії...
Сумно шепочеться вітер над вами,
і обмиває вас небо дощами.

Ви як любов, що весни не зазнала
і як вечірня зоря одсіяла.
Айстри задумані, квіти останнії,
осені пізньої сльози багряннії...

1955

*

Зимовий сад, холодні голі віти
і даль між ними — як моя печаль,
за ароматним і зеленим літом —
зимава даль.

Де пляж шумів під крики пароплавів,
нависнув тихий, сонний супокій,
і, наче лицар у жаданні слави,
одягсь Дніпро в свій спокій крижаний.

З тобою ми не раз отут стояли
й дивились в даль у зливі променів,
що, наче синь очей твоїх, сіяла
в передчутті весняних теплих днів.

Проїшли літа, і знову ми з тобою,
й за літом ділиш ти мою печаль.
і крізь гілля сіяє в супокої
зимова даль.

1955

*

Як зчорніли сніги, як зчорніли,
як дзюркочуть швидкі ручаї!..
Як засмагло лице твоє миле
і натруджені руки твої!

Знов тобі вітерець легкокрилий
впав на щоки рум'янцем густим,
і волосся твоє потемніле
знов стає золотим, золотим...

У обіймах злилися і небо,
і земля. Їх вогонь не схолов.
І всім серцем, що б'ється для тебе,
я вігаю весну і любов!

1955

*

Над вікном весняна крапає вода,
ластівки голівка вигляда з гнізда,
що вона зліпила, як прийшла весна;
в нім маленьких діток виведе вона.

Ластівка ласкава, сонця промені
і хмарки рожеві в ніжній вишині.
Ластівка ласкава, пісня над Дніпром,
як весняне сонце над твоїм чолом.
Як весняне сонце, як моя любов,
що крізь довгі роки з нею я пройшов.
Над вікном весняна крапає вода,
ластівки голівка вигляда з гнізда.

1955

*

Наче пісня небо,
вулиці, трамваї...
Я дивлюсь на тебе,
й стільки щастя сяє
у очах коханих
і в твоїм обличчі...
Травень на каштанах
світить білі свічі...

Як щасливо жити
і не знать про ночі!
Убрання мов квіти,
убрання жіночі.
На панелі тіні,
тіні на панелі...
В міста гуркотінні
люди йдуть веселі.

П'ють повітря груди,
все блищать по зливі.
Йдуть веселі люди,
як і ми, щасливі.

День в очах коханих
і в твоїм обличчі...
Травень на каштанах
світить білі свічі.

1955

*

Пахне липою медово,
і співає соловей.
Повна слява і любові
глибина твоїх очей.

Липа вітів не хитає —
місяць зачепивсь за них.
Запах квітів ніч зливає
з ароматом губ твоїх.

Вдалині зітхання грому...
Все дивлюсь на тебе я...
Ти у платтячку своєму
наче пісня солов'я.

1955

*

Саде, мій ти саде, солов'їний свист,
пригорнув до себе юнку гармоніст
і губами тягнеться до вишневих губ...
У промінні місячнім кучерявий чуб.
Саде, ти мій саде! Місяць і любов.
На лади гармонії пальці впали знов.
Він з очей коханої не зведе очей,
і у лад гармонії тьохка соловей.

1955

*

Як закоханий я!
Граю, сопілочка!
Ти ж моя, ти ж моя
перепілочка!

Сонце, сад золотий!
Не в печалі я.
В білім платячку ти,
як конвалія.

В саду цвітом буя
кожна гілочка.
Ти ж моя, ти ж моя
перепілочка!

1955

*

Ти зі мною, зі мною,
повна щастя й надій,
наче сонце з весною
у кімнаті моїй.

Я дивлюся на тебе,
і так світло мені.
І душа — наче небо
в світанковім огні.

Обніма твої плечі
шаль ласкавим крилом.
Синім вершником вечір
проліта за вікном.

1955

*

Не треба споминів і сліз,
спочить очам дай синім.
Ми знову підем в Кореїз
у щebetі пташинім.

Там, де вершини гір знялись
і синій вал гуркоче,
засяють знову, як колись,
як море кримське, очі.

Стрункий там мріє кипарис
і все у злоті небо.
Молю тебе: не треба сліз
і споминів не треба!

1955

*

Земля моїх батьків прекрасна і родюча,
земля богатирів і подвигів труда,
я часто бачу в сні далекі рідні кручі,
де верби відбива Дінця дзвінка вода.

І верби, і хмарки з красою небозводу...
Там молодість моя, там мій коханий край.
І чую в сні гудок я рідного заводу,
він синові кричить: «Мене не забувай!»

Ні, не забуду, ні, аж поки серце б'ється,
і сонце бачу я, і чую спів пташок...
І де б я не бував, про тебе пісня ллється!
О молодість моя, мій заводський гудок!

1955

*

Пливе над гаєм димне небо,
відбились труби в лоні вод.
Не надивлюся я на тебе,
мій рідний содовий завод!

Вогнем заграли серця струни,
і спів встає з душі глибин,
неначе знов я, юний-юний,
твоїх заліз вітаю дзвін.

Який ти дужий та широкий!
Мені близька можуть твоя.
Не марно вже багато років
ти носиш Леніна ім'я.

Давно пройшла гроза кривава,
ти встав ще кращим після мли.
Твої сини твоєї слави
ще вище стяги вознесли.

І пісня птицею у небо
летить до радісних висот,
а серце дивиться на тебе,
мій рідний содовий завод!

1955

*

За склом вікна далеких зір розмова,
і серце б'ється ніжно, гаряче.
Я шахт гудки почути хочу знову
там, де Донець між вербами тече.

Побачить труби там, за далиною,
якими я не раз в розлуці снів,
пройти біля конторки прохідної,
де юнаком так часто я ходив.

«Здоров, Володько!» — голоси привітні
мене обнімуть ласкою й теплом.
О вулиці, мені з дитинства рідні,
я плюю уклін вам піснею й чолом!

1955

*

Я з села заводського до міста ішов,
покидав ту хатину навіки,
де уперше мені усміхнулась любов,
де цвіли під віконням гвоздики...

Де дівчина над тином так довго услід
все дивилась мені... Все дивилась...
Небосхил за рікою погаснув, поблід,
і за обрій зоря закотилась...

Я до міста ішов. Залізниці, мости...
Сльози очі пекли мимоволі,
і прощально гули телеграфні дроти
у холоднім і вітрянім полі...

Я прощався з селом, я поклявся йому,
що ніколи його не забуду.
Я до міста ішов крізь вечірнюю тьму
на далекі гудків перегуди.

1955

*

Станції, рейки, заводи
і за копрами копри,
де димарі, як бори,
тіні поклали на води...

Грають дротами вітри.
Рапок. Гудок. Третя Рота.
І з заводської гори
йдуть земляки на роботу.

Пісня залізна труда
серце донецькеє кличе...
Рідна, знайома хода,
рідні, знайомі обличчя.

В споминів далях не тоне
те, що люблю я давно:
вулиця дальня Червона
і хворостянки вікно...

Бідна хатина, без ганку...
Чому ж ще й досі, скажіть,
вогничок той хворостянки
в серці моєму горить?

1955

*

Вечірній тин. Дитячі сні.
Багрянь на небокраї.
На синій скрипці тишини
цвіркун десь тонко грає.

На стрісі дзьобом цокотить
задуманий лелека.
Як хочу знов тебе прожити,
весна моя далека.

1955

*

Дитячих днів моїх ожина,
розквітла в пісні знов вона...
де край села сумна хатина,
вечірня пісня цвіркуна.

Там звук казок торкався до вуха
із вуст бабусі уночі;
мов зачарований, їх слухав
маленький хлопчик на печі.

А потім сон... Він над землею
летить, мов буря огнева,
і у безсмертного Кащея
царівну-діву одбива.

Або: встає зоря червона
над білим мармуром колон
і убиває він дракона,
що стереже красуні сон.

У полі привидом неначе
десь бродить місяць по стерні.
А у хатині сни дитячі
і цвіркуна в кутку пісні.

Течуть у небі сяйва ріки,
то — зорі, зорі над селом,
де промайнуло вже навіки
дитинство голубим крилом.

Та простягає пісня руки
туди, де шум Дінця-ріки,
де цвіркуна завмерли звуки,
немов бабусині казки.

1955

*

Зима, зима... Сніги укрили трави.
Гудуть дроти... Навколо ніч мутна.
В дорозі я, політкурсант смуглявий,
з товаришами вийшов бить Махна.

У полі ми. Не спить тривожне місто
десь за шляхами, сповнене надій
на юнаків, що вийшли бадьористо,
щоб у снігах прийняти останній бій.

Нам, молодим, чужа була утома,
за світ новий свою лили ми кров...
На тлі снігів я профіль воєнкома,
суворий, рідний, наче бачу знов.

Сльозою місяць впав на сніг іскристий,
і гострий залп розкрояв ніч мечем...
Летіли з тьми на нас кавалеристи,
і ми змітали їх з путі вогнем.

Останній бій... Гармати били тупо,
а потім змовкли. Промінь ранку ліг
на синій степ. Махновців чорні трупи
немов угрузли у кривавий сніг.

То там, то там поранені стогнали,
і умирали коні біля них,
і з тоскним хрипом шиї простягали
до сонця, що вставало з далини...

Давно, давно промчали роки грізні,
і тільки сниться вся в громах зима...
Але нема віддалення для пісні
од сивини до юності, нема!

1955

*

Далека юнь пройшла громами
в полях, де синій сон дібров.
І на снігу багряні плями
мені ввижаються ізнов.

О юнь моя, мої ти крила,
ти за потоком милих днів,
ти одлетіла, одшуміла
під гул панцирних поїздів...

В атаку рідною землею
я на зловісні біг штики...
Над садом осені моєї —
далеких споминів хмарки...

Вони пливуть, мов хтось їх кличе,
жене їх вітряний розмах;
і проплива ясне обличчя
моєї юні в тих хмарках...

Воно смугляве і тривожне,
а хмарки линуть золоті...
Його вернуть лиш в пісні можна,
та не вернути у житті.

1955

*

В ароматі конвалій я юність свою
кожний раз відчуваю, і дальню любов,
і розстання, і сльози в вечірнім гаю,
юні дні, що уже не повернуться знов.

Коли в білі дзвіночки обличчя своє
я занурюю, серце так солодко б'є
в моїх грудях, на вії сльоза набіга
й неповторного щастя жага,

мов пожежа, охоплює душу мою...
І встають терикони у ріднім краю,
де я, юний, вдихав під удари гармат
ніжно-білих конвалій п'янкий аромат...

1955

*

Шлють димарі й копри здаля
мені привіт в ранковій тиші.
Ясні Донеччини поля
мені на світі наймиліші.

Швидкий Донець, і шум сосон,
і аромати м'яти-рути,
як золотий дитинства сон,
мені ніколи не забути.

Усе в уяві ожива
й несе мені згадки чудові,
як пісні першої слова,
як сльози першої любові...

Я починався відтіля,
де гул заводів даль колише.
Ясні Донеччини поля
мені на світі наймиліші.

1955

*

Який мені вітер у серце повіяв,
що в нім, як навколо, зелений розмай!
Про що б не писав я, не думав, не мріяв,
та все перед мене донецький мій край.

І все перед мене задумані гори
збігають, мов килим ясний, до Дінця,
і рідні села, і рідні простори,
і шахти, й заводи, й степи без кінця...

І ліс за Дінцем... О, як часто я в ньому
блукати любив! Серце, років не ліч
з тих днів, як з піснями ми йшли в Борівському,
коли ми повстали на прокляту ніч.

Неначе сьогодні... Я юний, смуглявий...
Мені борівщанка дає молока,
і осінню пахнуть зів'ялії трави,
і твердо гвинтівку тримає рука.

О рідний Донбасе, мій тату могучий,
ти в серці моєму навік заяснів!
І спів солов'їний, і вітер, і тучі,
і шелест колосся, і гул поїздів...

Які вечори там! У бриючій льоті
там ластівки липуть в провулках глухих,
в далекій моїй, в дорогій Третій Роті,
де слухали вишні дитячий мій сміх...

Мов бризнуло сонце промінням під віі
й хтось тепло рукою погладив чоло...
То вітер донецький у серце повіяв,
то поле донецьке в душі розцвіло!..

1955

*

Садом я блукаю тихою ходою,
рум'яніє вечір од зорі заграв.
Яблука доспілі виснуть наді мною,
що колись про них я в Рильського читав.

Був я юним, юним; гнівною грозою
ми звели для штурму міліони рук.
Десь там на Поділлі в полі перед боєм
я читав поета під гарматний гук.

Бігли ми в атаку, кров багрила трави,
і дощем залізним падала блакить.
А в душі сіяло тепло і ласкаво:
«Вміє розставатись той, хто вмів любить».

Ці слова звучали і в гарматнім хорі,
і коли їй руку я востаннє тис.
Ці слова поета, мужні і прозорі,
я крізь довгі роки до сивин проніс.

Я іду, і в'ються спомини незримо...
Де ти, моя юність, дальніх днів блакить?
Яблука червоні Рильського Максима
виснуть наді мною, кличуть жить і жить!

1955

ВОЛОДИМИР МАЯКОВСЬКИЙ

Чверть століття голос твій лунає,
хоч тебе давно уже нема.
Хто з народом, той не умирає,
забуття того не вкриє тьма.

Ти такий. І я щасливий з того,
що в далекий, неповторний час
зустрічав не раз тебе живого,
вірші слухав з вуст твоїх не раз.

З добрими і чулими очима
ти ходив між нами по землі.
Мов зі мною тінь твоя незрима
і тепло долоні на чолі...

З нами йшов ти в бурі, на багнети
за Вітчизну в гуркоті негод.
Мужнього і ніжного поета
не забув безсмертний наш народ.

У Москві, величній і широкій,
де летять машини кожну мить,
де незлічні перехожих кроки,
площа Маяковського шумить.

В дні війни, в години небезпеки
я ходив по ній. Як день, ясна,
вся в асфальті, зовсім недалеко
від майдану Пушкіна вона.

Дні проходять, линуть ночі сині,
але твій не в'яне в серці спів.
Ти бував так часто на Україні
й мову нашу й наш народ любив.

Пив повітря ти на повні груди
над Дніпром у теплім шумі трав.
Ні, тебе Україна не забуде,
як і ти її не забував!

Голос твій лунає все гучніше.
Й поки племінь сонця не погас,
як тепер і як було раніше,
жить завжди ти будеш поміж нас.

1955

ДОНЕЧЧИНІ

Ніч од пожеж гула кругом багряна,
летіли ввись од вибухів мости.
Твоїх синів, Донеччино кохана,
живими в шахту кидали кати,

в концтаборах їх мучили зміїно
і кожну стежку кров'ю залили...
Але тебе, матусю, на коліна
вони ніяк поставить не могли...

Бо знала ти, що б'ються десь на сході,
що армії червоні прийдуть знов,
щоб відплатити ворогам свободи
за сум руїн і за пролиту кров.

І сталося так. Твої лиш сніться муки
і у вітрах печальний сон руїн...
Ти простягла в блакить залізні руки
й неначе дзвониш у небесний дзвін.

То праці дзвін. Синів твоїх то крокл,
то велич їх і слави їх діла.
Ще краща ти! Безмежна і широка,
ти для Вітчизни знову розцвіла,

1955

ХЛОПЧИКИ

(Балада)

Острогів хижий дзенькіт,
зима і вітру свист...
Двох хлопчиків маленьких
на розстріл вів фашист.

Снігів сумні тумани
стелились по землі...
Мовчали партизани,
розвідники малі.

Що думали хлоп'ята —
бійці за владу Рад?..
Синенькі рученята
закручено назад.

Тоненькі їхні ніжки
мов вітер злий хитав...
і місяць срібні ріжки
біля копиць поклав.

Спинилися хлоп'ята,
замовкнув вітру свист.
І дуло автомата
навів на них фашист.

Але із автомата
ударила черга,
по білім снігу ката
сковзнулася пога.

І він упав. Мов криця,
синів долин туман.
І вийшов з-за копиці
старенький дідутан.

Синенькі рученята
він розв'язав малим,
й життя, неначе свято,
всміхнулось тепло їм.

Ідуть, ідуть тропою,
згубивши крокам лік,
маленькі два герої
і їхній рятівник.

Зорить у даль він строго,
то гляне знов назад,
і за плечима в нього
трофейний автомат.

Їм знов фашистів бити,
звільняти рідний край.
І шле свої привіти
їм партизанський гай.

1955

ЗІНА

Як ти загинула, фельдшерко Зіно,
й згасло для тебе життя голубе?
Чи пронизала осколками міна,
чи з автомата скосили тебе?..

З неба й з-за обрію скільки металу
хижо летіло і слало свій крик...
В мить, коли бинт накладала на рану,
рану героя, ти впала навік...

Юна навіки погаснула сила,
тільки у пам'яті зір твій сія...
Де твоя, Зіно, у полі могила,
мати старенька не знає твоя.

Квітнуть каштани, що так ти любила,
білі свічки засвітили вони.
Ленінська вулиця, де ти ходила,
знову сіяє у сонці весни.

Тільки тебе поміж нами немає,
ми не чуємо тихий твій сміх...
Десь над могилкою вітер ридає,
де ти заснула навек для живих...

Де ти заснула, і сон твій вартує
місяць печальний, що в небі сія...
В думках про тебе ніяк не засну я,
і біля мене — сестриця твоя.

Сон твій спокійний, смуглявая Зіно!
Світло ти вмерла, як світло жила.
Садом прекрасним цвіте Батьківщина,
що ти за неї життя віддала.

1955

*

Я пам'ятаю тихий гай,
увесь постріляний війною.
Пожежі крили небокрай,
і даль грозила нам бідою.

Недавно був я в тім гаю
й ніяк не міг його пізнати.
Він нагадав мені мою
Вітчизну, радістю багату.

Стрункий, високий і густий,
здійняв верхи він до лазурі,
як ти, коханий краю мій,
він гарним став і після бурі.

1955

*

Вийду я на гори,
стану над Дніпром,
і такі простори
і краса кругом.

Вітру хороводи,
хвиль привітна путь,
і бори, й заводи
струнами гудуть.

Сяйва впали квіти
на степів блакить.
І так хочеш жити,
жити і творить!

Рідною землею
в гомоні дібров
до краси цієї
я з села прийшов.

Заводські ворота,
труб вечірня мідь...
Десь там Третя Рота
над Дінцем шумить.

Небо в диму шалі,
і завжди, завжди
пролітають в далі
з громом поїзди.

Шахти, терикони,
верби, солов'ї...

І біжать вагони,
як згадки мої.

Скільки листя впало
під вітрами з віт,
скільки одсіяло
неповторних літ!..

Але їх сіяння
я в душі несу,
в споминів тумані
бачу їх красу.

Роки дальні, милі,
юності пора!..
Й мов злилися хвилі
і Дінця, й Дніпра.

Мов дитинства голос
лине з верховіть...
Хай сивіє волос,
але пісні жить!

1955

*

На землю тихо золото багряне
спада з дерев, немов чиясь рука
його зрива, й воно покірно тане,
і даль прозора, синя і дзвінка.

Летить на вітрі тонко павутиння,
як тихий спомин... Спочива земля,
земля батьків, земля моя осіння,
під зорями безсмертного Кремля.

В ній спить зерно, що житом зашумує,
коли одлинуть осінь і зима.
Земля батьків, о як тебе люблю я!
Для мене ти — як молодість сама.

1955

*

Чи ж можна забуть, як шуміли
гаї у моїй стороні?!
Донеччино, дай мені сили,
співучої сили мені!

Дай фарб і од райдуг, і неба,
од квітів, що мріють в гаю,
щоб міг оспівати, як треба,
я землю святую твою.

Там знав я од праці утому,
там ріс я і вперше любив,
шахтарської лампочки промінь
мені у забої світив,

немов каганець крізь віконце,
над сумом осіннім жоржин.
Хай світить тепер, наче сонце,
мені у поезії він!

1955

*

Як дихать легко й радісно у полі
і слухать шум і шепіт колосків!
Я так іще ніколи не радів,—
і з серця пісня рветься мимоволі.

Безмежна даль мою хвилює кров,
дає чуттям якусь незнану силу.
Колись так само колоски шуміли,
зі мною розмовляючи немов.

Мов два мене: один ще юний, юний,
а другий, що й казати, уже старий.
Та їх серця одні еднають струни,
і тому я незмінно молодий.

І я радію, що живу, що дишу,
і все кругом леліє погляд мій.
Як ніжно вітер колоски колише,
й вони шепочуть: «Ти ще молодий».

Так, молодий, як і моя країна,
якій віддав я всі чуття мої.
Тому й зі мною юність солов'їна,
тому й співають в серці солов'ї.

1955

ПРИМІТКИ

Із збірки «Щоб сади шуміли», 1947 р.

Твори, вміщені у збірці, написані переважно в 1946—1947 рр., але є тут і кілька поезій попередніх років. За цю збірку В. Сосюра був удостоєний Державної премії I ступеня за 1947 рік.

«НА ПОДОЛІ ОГНІ, НА ПОДОЛІ...»

Поділ—придніпровський, низинний район Кисва.

«СОНЦЕ, МОЄ СОНЦЕ...»

Кошова Ганна Денисівна (1871—1948)—Герой Соціалістичної Праці, одна з зачинателів масового руху за одержання високих урожаїв цукрових буряків.

Із збірки «Зелений світ», 1949 р.

АСКОЛЬДОВА МОГИЛА

Аскольдова могила—місцевість у Києві, за легендою, тут поховано київського князя Аскольда (IX ст.). Первісне місце поховання героїв Великої Вітчизняної війни, що полягли смертю хоробрих при визволенні Києва від фашистських загарбників у листопаді 1943 року (пізніше їх останки перенесено до могили Невідомого солдата).

«НАДХОДИТЬ ВЕЧІР... СИНІМ ЛАНОМ...»

...мій рідний содовий завод—завод у Лисичанську, де колись працював поет.

«ЛІНЕ ПІСНЯ ХУТКО...»

Бакмутка—річка; *Химівка та Званівка*—села в Ворошиловградській області.

«ГЕЙ ШУМЛИВЕ МІСТО, ЛІХТАРІВ НАМІСТО...»

Бачиїв шлях—шлях, яким татаро-монгольські загарбники йшли на Київ у XIII ст. Цим же шляхом відступали фашистські загарбники в 1943 р.

Прорізна—нині вулиця Свердлова у Києві.

НА БАТЬКІВЩИНІ

Каміння, Базарна — назви місцевостей у м. Верхньому.
Кащев, Шарпов — друзі дитинства В. Сосюра.

ТРЕТЯ РОТА

Безпощадний Павло Григорович (справжнє прізвище Іванов; 1895—1968) — відомий російський радянський поет, співець Донецького краю, друг В. Сосюра.

Януш, Шестопалов — друзі дитинства В. Сосюра.

Із збірки «Поезії», 1950 р.

«О ні, не лист осінній...»

Марія — Марія Гаврилівна Сосюра, дружина поета.

ШАХТАРЕВІ

Там Греція в крові, Китай пожеж огнями клекоче... — Йдеться про громадянську війну в Греції (1946—1949), що, внаслідок втручання США, закінчилася поразкою демократичних сил, та про народну революцію в Китаї, яка завершилася утворенням Китайської Народної Республіки.

ЕДЗИ ОГНЕЦВІТ

Огнецвіт Едзі — псевдонім Едзі Семенівни Каган (нар. 1916 р.), відомої білоруської радянської поетеси.

Із збірки «Вибрані поезії», 1951 р.

«КОВАНІ ПІДКОВИ, КОВАНІ ШАБЛІ...»

Вірш присвячено визвольній боротьбі народів Південно-Східної Азії проти колоніального гніту.

Із збірки «За мир», 1953 р.

«ХЛОПЧИЙ»

Цей і ряд наступних віршів присвячено визвольній війні Корейської Народно-Демократичної Республіки проти американських імперіалістів та південно-корейської реакції (1950—1953 рр.).

ПОДВИГ

Во ім'я вітчизни юнак повторив Матросова подвиг в Кореї. — Матросов Олександр Матвійович (1924—1943) — солдат-гвардієць, в бою проти фашистів біля села Чернушок, Псковської області, за-

крив своїм тілом амбразуру ворожого доту. Йому посмертно присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Із збірки «На струнах серця», 1955 р.

«ЯКИЙ МЕНІ ВІТЕР У СЕРЦЕ ПОВІЯВ...»

...з піснями ми йшли в Борівському.— Борівське — селище біля Лисичанська.

«САДОМ Я БЛУКАЮ ТИХОЮ ХОДОЮ...»

Яблука доспілі виснуть наді мною, що колись про них я в Рильського читав.— Поет має на увазі вірш М. Рильського «Яблука доспіли, яблука червоні».

Вміє розставатись той, хто вмів любить.— Слова з тієї ж поезії М. Рильського.

ВОЛОДИМИР МАЯКОВСЬКИЙ

Вірш присвячено 25-й річниці з дня смерті поета.

ЗІНА

Фельдшерка Зіна — Данилова Зінаїда Гаврилівна (1923—1943), сестра дружини поета, військовий фельдшер, загинула в боях під Сталінградом.

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

Письменники на відбудові Хрещатика. На передньому плані П. Панч та В. Сосюра. 1944 р.	129—130
Титульна сторінка збірки «Щоб сади шуміли»	129—130
Автограф вірша «Летить земля, кричать лелеки...»	160—161
В. Сосюра серед студентів Ніжинського педагогічного інституту ім. М. В. Гоголя. 1949 р.	160—161

ЗМІСТ

Із збірки «Щоб сади шуміли», 1947 р.

«Пісне моя, пісне, серце радість тисне...»	7
✓Любівь Україну	7
Гудуть бори	9
«Срібний Київ, зимовий Київ...»	10
«З руїни дім воскрес. Цеглину на цеглину...»	10
«Попливли вечірні дими...»	11
«Як сонце над землею...»	11
«Все швидше рух. Шумлять машини»	12
«На Подолі огні, на Подолі...»	12
«Юначе Вітчизни...»	13
«Летить земля, кричать телеки...»	14
«Огнями надії і щастя повіті...»	14
«Любов моя! Всі фарби самоцвітів...»	15
«Дзвонять молоти залізно...»	15
«Я хочу радості і світла...»	16
Ленін	17
«Ми вийшли в день із ночі горпа...»	18
«О Вітчизно! Могуттю свосю...»	18
«Гудками довгими заводи...»	18
«Люблю, коли хвилі юрбою...»	19
«Надворі ніч глуха. Зимовий вітер віс...»	20
«Робітники ідуть. Послухай їхні кроки»	20
«Над шахтами лине задимлене небо...»	21
«У невтомнім труді, як у грізних боях...»	22
«Вперед, о братове, ми з волею дружим...»	22
«Гей, долинами туман, одплива туман»	23
«Шаллю зорі золотою...»	24
«Сад мій сонця повен...»	24
«Гей, тополі мої...»	25
«Зоря у срібному інеї...»	25
«Я пролісок синьоокий...»	26
«Любов моя, мій день, мій цвіте...»	26
«Мріє, моя мріє, за зимовим сном...»	27
«Весна, і сонце, і пісні...»	27
«Лиш той епохи гідний...»	28
«Я у сірій шинелі стояв. Пам'ятаєш, прощався з тобою»	28
«Руку другові я тисну...»	29

«Твори, завжди твори, нехай летять хвилини...»	30
«Зазеленіли знов каштани...»	31
Дуб	32
«Це ти, Україно!.. Красою твесою...»	33
«Цілу ніч не давали заснуть солов'ї...»	33
«Сонце, моє сонце...»	34
«І от прийшов він, час побідний...»	35
«Тебе я зустрів біля брами»	35
«Уже над містом вечір лине...»	36

Із збірки «Зелений світ», 1949 р.

«Я люблю мою Вітчизну...»	38
«Тремтить на сонці листя клена...»	38
«Не огні досвітні...»	39
«О море могутче, і вітер, і тучі...»	39
«Тихо на морі, ні вітру, ні хвилі»	40
«Як пахне навколо весною...»	41
«За вікном діброви...»	41
«Ясні зорі, тихі води...»	42
«На сопілку вечір грас...»	42
«Сяйво шле висота...»	43
«О краю мій рідний, як сонце, цвіти...»	44
Пісня («Крик гудків залізної...»)	44
«Мерехтять над лісом блискавиці...»	46
«Ми йдемо, рука в руці...»	46
«Нахилю на вольній волі...»	47
Аскольдова могила	47
«Знамена радісно-червоні...»	48
«У кроках мільйонів і крок мій звучить...»	49
«Спокоєм повіті...»	49
«Уже достигли полуниці...»	50
«Як і в бою, в години дії...»	50
«Опадав черемхи цвіт. Йї було сімнадцять літ»	51
«Лине пісня солов'я...»	52
«І вітер ласкавий, і довгії трави...»	52
«За садами береги круті...»	53
«Сонце, блакить і квітки...»	53
«На світі кращих я не знаю...»	54
«Ніяк од щастя не засну я...»	54
«Марево зелене, явори і клени...»	55
«Машина летить, і асфальтова путь...»	55
«Вечір над рікою»	56

Я люблю	56
«Я шлю привіт моїй землі...»	58
«По алеї іду я...»	58
«У тихім щebetі, в росі...»	58
«Скоро срібними косами...»	59
«Як зорі незгасній, чий не в'яне цвіт...»	59
«Зацвіли вже липи й щедро ллють навколо...»	60
«Я пісню про тебе складаю...»	60
«Крізь бої у силі й славі...»	61
«Знов я згадую іюль...»	62
«У тиху вечірню годину...»	63
«Недавно тут були руїни...»	63
«Пальне скінчилося, і танк у землю врило...»	64
«Знову дні безхмарні засіяли...»	65
«Надходить вечір... Синім ланом...»	66
«Садів аромати в промінні розлиті...»	68
«Крилом орла над бором хмара...»	69
«Кожний з нас трудар і воїн...»	70
«Хилять віти в задумі осики...»	71
«Залило водою луки...»	72
«Немов дзвенить проміння запашне...»	72
«О бурі поривів безумних...»	74
«Як можна забути ті грози криваві...»	75
«Оддзвеніли коси, одшуміло жито...»	76
«Сонця сушать промені роси...»	76
«Білі вітрила у синьому морі...»	77
«Я іду повз пам'ятник Богдана...»	78
«Сіяють світи над світами...»	78
«Я на квітки дивлюсь ласкаві...»	79
«Лине пісня хутко...»	80
«Десь у горах гудуть гармат залізнi крики...»	82
«Дихання осені уже на квіти впало...»	83
«Дала ти могутні нам крила...»	83
«Вже скосили гречку, осінь недалечко...»	84
«Гей, шумливе місто, ліхтарів намисто...»	85
«Встають міста над збитою землею...»	85
«Як серце осені печальної не хоче...»	86
«Вечір, вечір чорнобривий...»	86
«На любу свою Україну...»	87
«Поїзд прогуркоче, й знов тишина»	88
«О весно днів моїх, тебе я в пісні кличу...»	88
«Світає. Повнішають звуки...»	89
На Батьківщині	90
Третя Рота	92

Із збірки «Поезії», 1950 р.

«Обрії кармінні, далі журавлині...»	94
«Пробиває хмари гордий наш літак»	94
«До нас, до нас, на верховини...»	95
«Одgrimіли фронти, одgrimіли...»	95
«Знову пісня лине...»	96
«Сині клени на зорі...»	97
«Південне море, блакитне море...»	97
«В твоїх очах усі мої надії...»	99
«Сурми щастя заграли...»	99
«Гей шуміть, вітри крилаті...»	100
«Пройшли дощі, стрясають срібні сльози...»	101
«О ні, не лист осінній...»	102
Шахтареві	102
Донеччино моя!	104
Едзі Огнецвіт	105
«Дощ немов надходить...»	106
«Який тут рух швидкий, які спокійні люди...»	107
«То змовка, то лине знову...»	108
Дівчина	108
Малярка	109
«Линуть хвилі бурхливі, осінні...»	110

Із збірки «Вибрані поезії», 1951 р.

«Покосили сіно, стали жовті луки...»	111
Іванові Франкові	111
Російський народ	113
«Туманіє гаю синь...»	114
«Ой ви, трави запашні...»	115
«Зеленіє жито, щоб ще краще жити»	115
«Хай молотів лине музика залізна...»	116
«Золоті панелі, хлопчики в піску...»	116
«Ой дощі широкі, ви дощі мої!»	117
«Я люблю вечори синьоблузі...»	118
«Хмари впали на коліна...»	118
«Ой шуми ти, луже, нагинайтесь, лози...»	119
«Зелений вітер, пахнуть трави»	119
«О прийди, мос серце, до мене прилинь...»	120
«Думи в сон мене тягнуть... Я ж спати не можу»	120
«Я так тебе люблю, моя ти Україно...»	121
«Ще небосхил не потемнів...»	122

«Над квітками, й травами, і над шумом площ...»	122
«Ми радості люди. Ми — сонце, життя — ми»	123
«Гей, мости залізні...»	123
«Гаю, гаю...»	124
«Голубий дротів розбіг...»	125
«Як промінь, що в морі проміння сія...»	125
«У першому ряду ми...»	126
«Не просто слів барвисті візерунки...»	126
«Люблю я спочинок по пліднім труді...»	127
«Ковані підкови, ковані шаблі...»	128
«Я — воїн життя. Нас багато»	128

Із збірки «За мир», 1953 р.

«Перекрыли ми всі норми...»	129
«Перший раз коли у кліть широку...»	129
«Скоро в поле вийдуть трактори...»	130
«Я в лаві був. Які прекрасні люди...»	131
Електрик	131
«Веселий вітер пил несе...»	132
«Чорно вугіль струмить транспортером...»	133
«Гримить комбайн... і чорний пласт мов тане...»	134
«Я до шахти йду»	135
«Стану, стану я з тобою...»	135
Ламповий	136
Лісовоз	137
«Як сад шумить, як пахнуть квіти...»	138
Шахтар купив машину	139
«Я вийшов з кліті. День який...»	139
«За посьолок вийшли в поле...»	140
«Ой шахтарко, ти, шахтарко!»	142
«У росі ранковій, як в сльозах, калина»	143
«Радянській молоді привіт!»	143
«Кричать уночі паровози...»	144
«Хай не туманить гори й води...»	145
«Благословенні руки ті...»	145
«Вечірній сніг, і од каштанів тіні...»	146
«Мої пісні й любов — Вітчизні...»	147
«Яка краса народу труд могутий...»	148
«Шахтарський посьолок на білій горі...»	149
«Я йду. Поля, поля кругом»	150
«Розтанув сніг. Дощі, дощі навколо»	151
«Пісне, радісно гори...»	152
«Во ім'я радості і миру...»	153

«Люблю я Київ мій, люблю любов'ю сина...»	153
Хлопчик	154
Партизанка	155
Слово полоненого	156
«Темні хмари летять і летять над землею...»	157
Медсестра	158
Трудовник	159
«Тривожно лунає, сигналить гудок...»	160
Подвиг	161
«На вікна день поклав квітки...»	162
«Туманіли неба шати...»	162
«Сходить місяць над горою...»	163
«Там гори десь привітні і зелені...»	164

Із збірки «На струнах серця», 1955 р.

«Як родить земля золоті урожаї...»	166
«Хто може сонце погасить...»	166
«Краю дорогий мій!»	167
«Над Дніпром журавлі знову будуть вітати Україну...»	168
«Тьму світло переможе...»	168
«Хто чув повстання дзвін, хто біг крізь тьму в атаку...»	169
Орден Леніна	170
«Полонили далі...»	170
«Крізь шум машин я чую шум гаїв...»	172
«Дніпрові судилось розбити...»	173
«Прилетять журавлі. Я вже чую їх крик...»	174
«Продають фіалки, сині, наче очі...»	174
«І на душі нема печалі...»	175
«Люблю я слухати солов'їв...»	175
«Під ласкавим сонцем вітер ніжно віє...»	176
«Я іду у полі стежкою вузькою...»	176
«Пісня ланкової над полями летіє...»	177
«Вже буряки звели до цукроварні...»	178
«Хто рідному краю тепло здобуває...»	178
«Шахти, терикони...»	179
«Гей, іде шахтар, гей, співає шахтар!»	180
«У шахтарки Ганнусі коси довгі і русі...»	180
Дівчині	181
«Шумить Дніпро... Я знов на Дніпрельстані...»	182
«Там, де зріє виноград на сонці...»	183
«В ремінних постолах, у білій козушині...»	183
«Ой не висни, чорна хмаро...»	184
Виноградарка	185

«Виноград на сонці, щастя у віконці...»	185
«Гуцулка співає, і квіти цвітуть...»	186
«Грайте, струни серця, грайте!»	187
«Моя любов, як пісні дужі крила...»	188
«Як сонце в небі, ти в душі моїй...»	188
«Знов у саду я з тобою»	189
«Туди, де в синім неба морі...»	189
«Голуб і голубка полетіли ввись...»	190
«Ні, я забудь тебе не міг...»	190
«Коли мене на фронт ти проводжала...»	191
«Сад і тіні...»	191
«Сонячний зайчик лежить на підлозі...»	192
«На трави перлами роси...»	192
«Спи, моя кохана...»	193
«Сивіс волос мій, сивіс...»	193
«Помах білої руки...»	194
«Крило світання вікно торкає...»	194
«Гнуться лози низько-низько...»	195
«Пахнуть юністю квіти...»	196
«Айстри задумані, квіти останні...»	197
«Зимовий сад, холодні голі віти...»	197
«Як зчорніли сніги, як зчорніли...»	198
«Над вікном весняна крапас вода...»	198
«Наче пісня, небо, вулиці, трамваї...»	199
«Пахне липою медово...»	200
«Саде, мій ти саде, солов'їний свист...»	200
«Як закоханий я!»	201
«Ти зі мною, зі мною...»	201
«Не треба споминів і сліз...»	202
«Земля моїх батьків прекрасна і родюча...»	202
«Пливе над гасм димне небо...»	203
«За склом вікна далеких зір розмова...»	203
«Я з села заводського до міста ішов...»	204
«Станції, рейки, заводи...»	205
«Вечірній тин. Дитячі сни»	205
«Дитячих днів моїх ожина...»	206
«Зима, зима... Сніги укрили трави»	207
«Далека юнь пройшла громами...»	208
«В ароматі конвалій я юність свою...»	209
«Шлють димарі й копри здаля...»	209
«Який мені вітер у серце повіяв...»	210
«Садом я блукаю тихою ходою...»	211
Володимир Маяковський	212
Донеччині	213

Хлопчики (<i>Балада</i>)	214
Зіна	216
«Я пам'ятаю тихий гай...»	217
«Вийду я на гори...»	218
«На землю тихо золото багряне...»	219
«Чи ж можна забути, як шуміли...»	220
«Як дихать легко й радісно у полі...»	221
Примітки	222
Список ілюстрацій	225

Сосюра Владимир Николаевич
СОЧИНЕНИЯ, т. 3
(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор *С. А. Захарова*
Художник *І. П. Хотінок*
Художній редактор *С. П. Савицький*
Технічний редактор *Б. С. Куйбіда*
Коректор *Л. М. Кирилець*

Виготовлено на Київській книжковій фабриці
Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР,
Київ, вул. Воровського, 24.

БФ 26013. Здано на виробництво 5/Х 1970 р.
Підписано до друку 12/І 1971 р.
Формат 70×108¹/₃₂. Папір № 1. Фізичн. друк.
арк. 7,375+1 вкл. Умовн. друк. арк. 10,325.
Обліково-видавн. арк. 8,069. Ціна 1 крб. 30 коп.
Замовл. № 1306. Тираж 8000

У2
С66

7-4-3
Інф. лист 69 м

33

BOOKS OF THE BIBLE

1868

